

Naš tednik Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

10. leto / številka 11

V Celovcu, dne 13. marca 1958

Cena 1.50 šilinga

Pred dvajsetimi leti

Te dni je preteklo ravno dvajset let, odkar so nemške čete vkorakale v Avstrijo in zbrisale avstrijsko državo z evropskega zemljevida.

Mesece in tedne pred tem dogodkom so pokačle bombe po ulicah avstrijskih mest, mostovi so bili razrušeni, železniški promet ponovno prekinjen, oborožene čete narodnosocialistične stranke SA in SS so se vezale po gozdovih in pripravljale na udar.

Sad je dozorel in je dejansko izgledal nekoliko drugače, kakor so si ga predstavljali nacistični priganjači in prvi med njimi avstrijska ilegala „Gauleiterja“ Leopold in Kausner in drugi. Ta dva in njuni somišljeniki so hoteli oblast v Avstriji, Hitler pa je hotel Avstrijo. Prav zaradi tako različnega gledanja sta med prvimi žrtvami „Anschlusa“ bila nacistična prvaka Leopold in Kausner. Avstrija pa je prenehala obstajati! Celo staro zgodovinsko ime so nadomestili z „Ostmark“.

Če gledamo na ta čas in na leta pred tem dogodkom nazaj, moramo jasno ugotoviti, da so ravno tisti elementi, ki so Slovence očitali iredentizmu, čeprav v vsem času od 1920 do 1938 ni bilo niti enega tozadevnega sodnijskega postopka, upropastili Avstrijo. Njim ni bila sveta prisega na avstrijsko ustavo, njim ni bil svet rodni kraj, njim je bilo sveto le „vsemogočno nemštvo“, kateremu bi žrtvovali na oltar vse, le da bi sani sedeli na stolčkih.

Težka preizkušnja se je pričela za koroške Slovence. Že 12. marca je romal naš prvak bivši deželni poslanec in škocijanski župnik Vinko Poljanec v zapor, iz katerega se je kot zlomljen in zastrupljen starček vrnil in 26. avgusta 1938 v Škocijanu v Gospodu zaspal. V zapor mu je šel župnik Tévžej Nagele. Šest slovenskih duhovnikov, med njimi prelat dr. Büml, je moralo iz dežele. Prav kmalu je bil pregnan iz svoje hodiške fare slovenski poslanec in župnik Janez Starc. Bilo je to načrtno delo po geslu: Udaril bom pastirje, da se bodo razkropile ovce. Intervencije na Dunaju in Celovcu pri političnih in policijskih oblasteh so rodile le obljube in prazne besede. Intervencija v Berlinu je ostala brez uspeha. Ponovno smo zaskrbljeni sedli k posvetovalni mizi, kako ubraniti narod, kako temu tolikokrat razočaranemu narodu dati zopet nekoliko življenjskega poguma.

Slovenska politična organizacija je morala s svojim delom prenehati že leta 1933 ob ukinitvi vseh političnih strank v Avstriji za časa Dollfussovega poizkusa ureditve stanovske države. Slovenska prosvetna zveza, katero je leta 1908 ustanovil dr. Lambert Ehrlich kot osrednjo organizacijo vsega kulturnega in življenjskega koroških Slovencev in jo vodil kot tajnik v tem času dr. Vinko Zwitter, je delovala. V tem okviru smo torej morali tvegati prvi poskus v tretjem rajhu. Odločili smo se za Brnico in tam smo za 15. 6. 1938 sklicali „Slovenski dan“. Brnški pevski zbor je tedaj slovel po vsej deželi in tudi preko nje zaradi svojega

ubranega petja, katero je vodil Hanzej Kropiunik, domači organist in gozdni delavec. Skoraj tisoč ljudi se je zbralo tedaj na tem slovenskem dnevu in leta 1945 smo dobili slučajno v roke zapisnik policije o tej prireditvi in točen zapisnik vseh govorov. Kot tedanji predsednik Slovenske prosvetne zveze sem dobil od odbora poverjeno nalogo, da prvič v novih političnih priključitvah govorim. Kot oporo sem si izbral tudi Hitlerjevo knjigo „Mein Kampf“ in na zborovanju prebral oni odstavek, ki govori o narodnih manjšinah. Vsa prireditve je potekla izredno dobro. Drugi dan, ko sem bil v službi na beljaški gimnaziji, kliče celovška Gestapo. Isti popoldan sem moral na zaslišavanje k šefu Gestapa v Celovec. Bil je to dr. Weimann. Prvo vprašanje, katero je postavil, je bilo: „Kdo vam je dal dovoljenje, da na javnem zborovanju citirate Führerjeve besede?“ Nekoliko iznenaden nad tem vprašanjem, mu odgovorim, da zame kot katolika velja vedno besedilo svetega pisma. „Mein Kampf“ pa je bil javno razglašen kot program nacional-socializma in zato sem bil mnenja, da so besede šefa narodnosocialistične stranke pač tudi vrhovno stašišče stranke kot celote.

Razdraženi odgovor dr. Weimanna se je glasil: „Za citiranje iz knjige „Mein Kampf“, potrebujete posebnega dovoljenja državne pisarne v Berlinu.“

Ob slovesu mi je dr. Weimann še dejal: „G. dr., zavedajte se, da vas ob vsakem zaslišanju lahko pridržimo tu“. Moj odgovor je bil, da s tem tudi računam.

Za 18. avgust pa smo sklicali v Globasnico „Slovenski dan“. Udeležba je bila še večja kakor na Brnici in prav zares je bil to Podjunski dan, katerega smo bili prireditelji in udeleženci v enaki meri veseli. Po teh dveh uspešnih slovenskih kulturnih prireditvah, s katerimi smo koroški Slovenci dokazali, da hočemo tudi v novi državi živeti na svoj način, da se tudi v novih raz-

Državljska vojna v Indoneziji

V Indoneziji, pravljeno lepem iz 3000 otokov sestojecem arhipelagu na Daljnem vzhodu, je izbruhnila državljanska vojna. Na enem izmed največjih zunanjih otokov, Sumatri, je bila ustanovljena samostojna vlada, ki je odrekla pokorščino osrednji vladi v Djakarti, na glavnem otoku Javi. Šele leta 1945 je po 300 letih holandskega kolonialnega gospodstva Indonezija dosegla politično samostojnost. Dobrih deset let je zadostovalo, da je iz razmeroma dobro urejene kolonije nastal nered, ki sedaj ograja sam obstoj države. Osrednja vlada pod predsedstvom strastnega dr. Sukarna je še pred nekaj meseci začela na veliko izganjanje zadnje holandske strokovnjake, trgovce, uradnike, mornarje in letalce, ki so v resnici bili najboljši cement gospodarske zgradbe Indonezije.

Kmalu na to so se otoki začeli upirati in Sumatra se je odcepila. Minuli ponedeljek

merah nočemo odpovedati svoji lastni kulturi, pa se je pričelo načrtno preganjanje. Kakor hitro smo napovedali kjerkoli kulturno prireditve, je NSDAP priredila kar koli že in po tedanjih določbah v istem kraju, kjer so bile prireditve vladne stranke, ni smel nihče na plan, je bila vsaka naša prireditev prepovedana. V takem položaju sem dobil od odbora nalogo, da obiščem čana deželne vlade Maier-Kaibitscha in poskusim z njim urediti to vprašanje slovenskih kulturnih prireditev. Zares sva se zmenila za dva meseca. Ko pridem po dveh dneh iz Beljaka v Celovec, je bilo prvo sporočilo, da so zopet naše prireditve prepovedane, ker ima vladna stranka prednost. Ob tem položaju sem klical na telefon člana deželne vlade Maier-Kaibitscha in ga vprašal, zakaj on ne drži dane besede in prosil za pojasnilo, kdo je merodajnejši, deželna vlada ali Gestapo. Njegov odgovor je bil: „To vprašanje si upate meni staviti na telefon?“ Razgovor je bil prekinjen in do sodne obravnave leta 1946 nisem nikdar Kaibitscha ne slišal in ne videl. Pač je bil on tisti, ki je izposloval moj izgon iz Koroške od leta 1939 do leta 1945.

Če gledamo tako nazaj na teh dvajset let, tako vidimo, da se je v koroški politiki marsikaj ponovilo. Kakor so nam Slovencem leta 1937-38 očitali izdajstvo, da so sami zakrili svoje izdajalsko delo in končno tudi svojo lastno domovino prodali, tako se dogaja tudi danes, po dvajsetih letih, nekaj podobnega. Celo iste osebe se pojavljajo na političnem obzorju z istimi trditvami in grožnjami.

Ugotoviti pa hočemo, da Slovenci na Koroškem nismo nikdar svoje zemlje prostovoljno ali na povelje kakega narodnega vodstva zapustili. Mi smo bili izgnani s silo. Pač pa ne moremo pri presojanju političnega položaja prezreti, da so nemške manjšine na vzhodu na povelje vodstva nemškega naroda zapustile svojo domovino pod geslom „Heim ins Reich“.

Vse, kar se je dogodilo leta 1945 po zloumu tretjega rajha, je bilo le posledica tega, kar so Nemci na svojem vojnem pohodu v

letih pred 1945 uprizorili in storili. Da je pri tem z navdušenjem sodeloval tudi marsikateri Korošec, ki danes poskuša znašati svojo nacionalno nestrpnost nad nami, pa nam je ravno tako znano kakor njemu samemu.

Mi smo ostali na svoji zemlji, kjer živi slovenski rod že nad 1300 let, tudi v času največjega nasilja in le sila nas je ločila od te naše zemlje. Prav zaradi tega se ne damo ustrahovati od nikogar. Tu, na tej naši zemlji terjamo zase in za vse Slovence enakopravnost in ta naša zahteva velja tako za zavedne kakor za nezavedne Slovence, ker tudi ti morajo tiho požirati zapostavljanje, dokler pač nosijo še en sam kosček svoje svojstvenosti v srcu.

V tem kratkem času so se zrušili prestoli, zrušile so se mogočne države, ki so si same določile tisočletno bodočnost; narod, čeprav majhen narod, pa je ostal, ker ni nikdar terjal več, kakor mu gre po božjem in naravnem zakonu. Prav to pa nam daje vero tudi v bodočnost.

Dr. Joško Tischler

- K R A T K E V E S T I -

AMERISKI ZUNANJI MINISTER DULLES je minuli torek v Manili na Filipinih odprl konferenco Južno-azijske obrambne zveze, ki — podobno kot na Atlantiku NATO — na Daljnem vzhodu združuje protikomunistične države. Pripadajo ji poleg Amerike še Velika Britanija, Francija, Avstralija, Nova Zelandija, Siam, Pakistan in Filipini. Za njim je povzel besedo avstralski zunanji minister Casey, ki je primerjal komunistično rovarjenje „strupeni kači v temni izbi“.

PAPEŽA PROSI ZA POSREDOVANJE organizacija upornikov v Alžiru. V posebnem pismu se je Ferhad Abbas, predstavnik alžirskega osvobodilnega gibanja, ki živi v Ženevi v Švici, obrnil na sv. očeta v Rimu. V tem pismu prosi za posredovanje, da bi bil storjen konec prelivanju krvi v Alžiru. V ta namen naj bi bila sklicana posebna konferenca prizadetih držav, na kateri bi naj poleg Francije sodelovali tudi zastopniki alžirskega osvobodilnega gibanja ter predstavniki Maroka in Tunizije.

OBSOJEN JE BIL ŠKOF msgr. Pietro Fiordelli v Pratu (Italija) na plačilo globe, ker je neki par, ki se je poročil samo civilno, dal v smislu cerkvene zakonodaje s prižnice razglasiti za javna grešnika. Prizadeti mož, ki je bojevit komunist, je vložil tožbo in sodišče mu je dalo prav. Obsodba škofa iz Prata je izzvala veliko ogorčenje v katoliških krogih po Italiji in drugod po svetu. Sv. oče je iz protesta odložil vse slovesnosti za obletnico svojega kronanja. Škof iz Prata se je proti sodbi pritožil.

„Vestnikova“ dvoličnost je sedaj razgaljena

Tudi po teh občinskih volitvah so z vneto bli na delo tisti, ki pri takih priložnostih radi štejejo Slovence. Kljub temu, da politične volitve niso štetja o narodni pripadnosti, ker pač pri njih gre za vprašanja dnevne politike in konkretnih gospodarskih ter drugih javnih vprašanj. Pa to jih ne moti! Da le naštejejo vsakokrat manj slovenskih glasov. Zastavo je topot dvignila „Neue Zeit“, ki nam je za volitve leta 1954 prisodila kar 4385 glasov, dočim nam za volitve 2. marca 1958 prizna samo 3849 glasov. Torej znova velik upad? Celo radodarni postanejo z glasovi v preteklosti, samo da bi bil padec sedaj večji, kajti ko smo pregledali številke iz leta 1954 po uradni „Landeszeitung“, je bilo takrat za slovenske liste oddanih samo 4067 glasov. Tudi drugi nemški časopisi so govorili o padcu slovenskih glasov, le brez števil, kajti vedelo se je, da so slovenski volilci v več krajih podprli socialistične liste zgolj zaradi njihovih nosilcev, ki so Slovenci (Radiše, Bilčovs). Pa to so stvari, ki smo jih več ali manj po dosedanjem zadržanju nemških

listov že vajeni in smo jih morali pričakovati.

Česar pa ni bilo za pričakovati, pa so odkritja v zadnji številki „Vestnika“. Ta je namreč pri zadnjih volitvah naštel samo 738 Slovencev in še to takih, ki so glasovali za „Slov. kler. liste (kršč.)“. S polno besedo bi se reklo, „slovenske klerikalne liste“. Razen štirih krščanskih list, ostale samostojne slovenske volilne skupnosti po „Vestnikovi“ razporednici sploh niso več slovenske! S to številko je „Vestnik“ zdaleka prekosil vse nemške liste.

Sicer je prostora v našem listu škoda za polemiko z Vestnikom, zato se je kolikor mogoče izogibamo, toda njegovo zadržanje pri zadnjih volitvah je treba nekoliko bližje osvetliti, da bodo vsi Slovenci vedeli, s kom imajo opraviti.

Ves čas volilne borbe so redkoštevilni Vestnikovi priskledniki na podeželju sodelovali z našimi možmi pri sestavljanju samostojnih list. „Vestnik“ pa je pisal, da je treba strniti vse sile, ki so „za strpno in enakopravno sožitje vseh občanov ne glede (Nadaljevanje na zadnji strani)

V A B I L O

na redni občni zbor Narodnega sveta koroških Slovencev, ki se vrši v četrtek, dne 20. marca 1958 v prostorih Mohorjeve hiše v Celovcu, Viktringer Ring 26.

ZAČETEK OB POL DESETI URI DOPOLDNE.

Dnevni red:

1. Poročilo o členu 7 državne pogodbe;
2. Poročilo o občinskih volitvah;
3. Volitev odbora;
4. Slučajnosti.

Narodni svet koroških Slovencev, Celovec

Politični teden

Po svetu . . .

Bulganin boža . . .

Dopisovanja med ameriškim predsednikom Eisenhowerjem in sovjetskim ministrom predstnikom noče in noče biti konec.

Komaj je eno moskovsko pismo bilo odgovorjeno, že pride čez nekaj dni drugo. Potem ko je moskovska vlada pristala na prej toliko razvpito konferenco zunanjih ministrov, jo je seveda ameriška vlada odklonila z utemeljitvijo, da v taki obliki, kot jo sedaj hoče Moskva, namreč sestaneke množice ministrov, gotovo ne more prinese nobene koristi, ampak samo zapravjanje časa in da je bilo brezplodnih mednarodnih konferenc doslej itak že dovolj. Na to je Buľganin takoj odgovoril, da naj predlagana konferenca zunanjih ministrov dobi samo dnevni red zadev, o katerih bi se naj vrhovni šefi držav potem razgovarjali zares. Pa še več, pristavil je, da je „sovjetska vlada pripravljena upoštevati kakršne koli druge koristne predloge.“

Istočasno je v Washingtonu novi sovjetski veleposlanik Menšikov prišel na kosilo Ameriškega novinarskega kluba in imel v brezhibni angleščini govor, ki bi bo j pristojal kakemu meščanskemu „rotarijancu“ kot pa predstavniku svetovne revolucije. Odkar je bil sedaj že pokojni Litvinov poslanik v Washingtonu v letih pred izbruhom druge svetovne vojne, sovjetski diplomati niso ubirali več takih strun.

Spravljivi ton ter raba sicer zaničevanih meščanskih formalnosti bi kazali na to, da sovjetski vladi trda prede in bi s kakim dogovorom o premirju rada prišla nekoliko do sape v hladni vojni. Toda videz vara.

Hruščev grozi

Istočasno se je namreč pojavil drugi pisec pisma — Hruščev. On je nekemu zasebnemu društvu v Angliji, ki se je obrnilo nanj za mnenje o tem kako ohraniti mir, nepričakovano odgovoril, da mora Velika Britanija takoj odpovedati pred tedni sklenjeno pogodbo, ki predvideva zgraditev ameriških raketnih baz na angleškem otočju. Če londonska vlada tega ne bo storila, bo pač sovjetska vlada „primorana, da tudi ona pripravi svoje baze, iz katerih more vsak hip razdejeti vso Anglijo“.

Novica o ustanovitvi atomskih-raketnih baz v Veliki Britaniji je namreč spravila angleško javnost v veliko zaskrbljenost. Pojavljajo se društva, odbori in skupine, ki protestirajo proti omenjeni pogodbi in zahtevajo od vlade ustavitve vseh priprav na raketnem področju, pa še več, hočejo, da vlada uniči sedaj obstoječo zalogo atomskih in vodikovih bomb. V Angliji je že navada, da razna društva razne stvari zahtevajo in o tem pišejo vsemogočim ljudem.

Raketa v. Brauna je odpovedala

Moskovska vlada še naprej izkorišča psihološko prednost, ki sta ji jo v mrzli vojni prinesla oba sputnika, a jo je sedaj še povečal neuspehi poskus ameriškega „Explorerja št. 2“. Tega so bili prejšnji teden izstrelili z raketo nemškega strokovnjaka Wernherja v. Brauna, pa ni dosegel vsemirja, ker je zadnja stopnja „genialne“ nemške konstrukcije odpovedala. Umetna luna pa je izginila neznanokam, bržkone je zgorela.

Se razume, da se sedaj odgovorni ameriški politiki izogibajo sleherne konference, kajti pogoji so zanje neugodni, kljub navidezni sovjetski popustljivosti. So to pač taktične poteze na obeh straneh, ki si poskušata izgraditi čim ugodnejše izhodišče za — morebitna pogajanja.

Zmešnjava zarot na Bližnjem vzhodu

Egiptovski diktator Nasser je srečno spravil Sirijo. V novi vladi za državno zvezo Egipt-Sirija so v veliki večini Nasserjevi ljudje, kajti v njej je en sam Sirijec. Pred nekaj dnevi se je priključila še siromašna puščavska monarhija Jemen in v Kairu so ponosno razglasili nastanek Združenih držav Arabije. Vendar so zaenkrat združene še samo na papirju, kajti nobena ne meji na drugo. Vmes leže države arabskih kraljev in sicer Saudijska Arabija ter državna zveza Irak-Jordanija, ki jo vlada na zapad usmerjeni vladar večje, to je kralj Iraka Faisal, a kot njegov podložnik pa v Jordaniji naprej kraljuje Hussein prvi.

»Spletka v haremu«

Nasser si je pri sosednjem Sudanu, ki se je proti egiptovskim ozemeljskim zahtevam pritožil na Združene narode, sicer opekeli

prste, vendar ni izgubil poguma. Obrnil je svoje kremplje proti kralju Ibn Saudu, najbogatejšemu petrojejskemu kralju in velikemu prijatelju Amerikancev. Obdolžil je Ibn Sauda, da mu streže po življenju. Zgodba je prav romantična, kajti edini dokaz za zaroto navajajo v Kairu dejstvo, da je kralj Ibn Saud več tednov zaporedoma spal pri isti ženi v svojem haremu, kar drugače sploh ni njegova navada. Ta žena je namreč sestra nekega Ibrahima, ki je od nje dobil veliko vsoto denarja, da organizira v Kairu atentat na Nasserja. Toda izgrede, da se Ibrahim ni pretegnil pri pripravi za atentat. Denar, ki ga je prejel, je zapravil v vesele družbi kot je menda to pogosto navada pri prekucskih posrednikih na Vzhodu. Vendar zaradi tega ni krivda Ibn Sauda nič manjša, pravijo Nasserjevi propagandisti. Ibrahim pa je pravočasno odkuril.

Po drugi strani pa je v Tuniziji državni predsednik Bourghuiba razglasil, da je njegova policija odkrila skupino sumljivih tipov, ki so po Nasserjevem naročilu pripravljali atentat nanj.

Nasser je glavni eksponent sovjetske politike na Bližnjem vzhodu, dočim se je Bourghuiba odločno postavil na stran Zapada, kljub svojemu sporu s Francijo, o katerem poročamo na prvi strani. Dvoboj med obema svetovnimi taboroma pač v Orientu, ki je obdarjen z bujnejšo fantazijo, zavzema bolj pisane oblike.

. . . in pri nas v Avstriji

Po krivici obsojeni delajo sive lase ministrom

V Avstriji so se v dunajskem parlamentu bavili minuli teden v prvi vrsti s pravnimi vprašanji glede kazenskega postopka pri sodnih obravnavah posebno težkih zločinov. Zelo je vznemirjalo javnost zadnja leta dejstvo, da so sodišča vedno zopet izrekla nepravilne in krivične sodbe. V štirih dokazanih slučajih (petega sedaj šele obravnavajo) so po nedolžnem obsojeni mesece in leta prebili v ječah. V parlamentu so zato od ministra za pravosodje zahtevali, da naj takoj podvzame vse potrebne korake, da se kaj takega ne bo več dogajalo. Minister je dejal, da že pripravljajo osnutek za izboljšanje kazenskega zakona. Obsojen bo pri težkih zločinih v bodoče samo lahko tisti, kateremu je uspelo zločin res stodstotno dokazati in ni ne najmanjših dvomov o njegovi krivdi. Ker so krivične razsodbe slonele v glavnem na nepravilnih ocenah izvedencev, bo v takih slučajih za sodišče v nadalje predpisano, da zasliši vsaj dva strokovnjaka (kriminaloge, zdravnike itd.), v posebno kritičnih položajih pa je sodišče celo dolžno zahtevati fakultetno poročilo (mnenje pristojne fakultete vseučilišča). Predvsem bodo morali v bodoče

pripravljati preiskovalni postopek pred sodno obtožbo bolj vestno izvajati. Na ta način upajo, da se obsodbe po nedolžnem ne bodo več ponavljale. Ob tej priliki so poslanci v parlamentu, ki so svoj čas glasovali proti uvedbi smrtne kazni, navajali, kako važno je, da smrtna kazen svoj čas ni bila uvedena, kajti marsikateremu po krivem obsojenemu bi ne mogli več popraviti storjene krivice.

Kočljivo vprašanje konkordata

Najbolj je avstrijsko javnost minuli teden zaposleval vatikanski odgovor na avstrijsko noto, v kateri je naša vlada pripoznala veljavnost konkordata iz leta 1933, ob enem pa izrazila željo, da bi se začela pogajanja glede spremembe njegovih določil, ki se tičejo v prvi vrsti zakonodaje glede civilne in cerkvene poroke ter vprašanj verskih šol. Vatikan je v svojem odgovoru zahteval striktno izvajanje konkordata in je pripravljen pogajati se šele potem o „manjših spremembah“. Socialisti in FPÖ odklanjajo ureditev ženišne zakonodaje v smislu konkordata. Pa tudi v krogih OVP same je močno liberalno krilo, ki je z levico v tem pogledu istega mnenja. Zato ni izgovor, da bi taka sprememba v parlamentu dobila večino. Ker so pa socialisti sami zelo zainteresirani na tem, da se odnosi do Vatikana dokončno uredijo, so se že začela interna pogajanja med OVP in SPÖ. Podkanceler dr. Pittermann sam je v nekem govoru izrazil, da večino odprtih vprašanj ne bo težko rešiti, da pa je treba pričakovati v pogledu na civilno poroko razumevanje od strani Vatikana, kajti v tej točki se razvoj ne da več postaviti nazaj na razmere leta 1933. Pričakovati je, da bo avstrijska vlada Vatikan prosila, da v tem pogledu naj popusti in pristane na ureditev kot jo je svoj čas že pripoznal v konkordatu z Nemčijo 1934. V Nemčiji so tedaj veljali glede civilne in cerkvene poroke isti zakoni kot so danes v veljavi še v Avstriji. Zadeva je zelo kočljiva.

Figl prede mrežo na Daljnem vzhodu

Avstrijski zunanji minister dr. h. c. inž. Leopold Figl se mudi še vedno na Daljnem vzhodu in je imel več razgovorov z indijskim ministrskim predsednikom Nehrujem. Indija je vodilna sila v takozvanem bloku nevtrálnih držav in ima izredno dobre stike z Moskvo. Že večkrat se je zgodilo, da so državniki, kateri so hoteli priti v stik z Moskvo, najprej na tihem preko Indije poskušali ustvariti za take stike potrebno ozračje. Zato se je tudi pojavilo mnenje, da je obisk ministra Figla pri Nehruju v zvezi z bodočimi pogajanjmi kanclerja Raaba junija meseca v Moskvi. V Indiji se je minister Figl razgovarjal tudi o načrtu poljskega zunanjega ministra Rapackega, glede nevtrálnosti cone v srednji Evropi. Kot izgleda, bi Indija rada videla, da bi Avstrija dokumentirala svojo dobro voljo do Vzhoda s tem, da bi sprejela ta načrt.

Orožništvo je imelo polne roke dela

Deželno poveljstvo orožništva je te dni izdalo pregled o svojem delu na Koroškem za leto 1957, iz katerega posnemamo nekaj podatkov.

V minulem letu je orožništvo moralo uvesti uradni postopek zaradi 1657 zločinov ter 9100 prestopkov, to je lažjih kaznivih dejanj. V tej zvezi je bilo zaradi zločinov zaprtih 433 oseb, zaradi prestopkov in prekrškov pa 101 oseba. Seznam kaznivih dejanj, ki so bila izvršena lani na Koroškem, je kaj pester. Kazniva dejanja proti telesu, življenju in zdravju: 257 zločinov (26 oseb aretiranih) ter 5908 prestopkov (12 aretiranih). Kazniva dejanja proti osebnosti: 239 zločinov (108 oseb aretiranih), ter 120 prestopkov (5 zaprtih). Kazniva dejanja proti tujemu premoženju: 998 zločinov (221 zaprtih) in 2517 prestopkov (23 zaprtih). Kazniva dejanja proti morali: 122 zločinov (68 oseb zaprtih) ter 161 prestopkov. Kazniva dejanja proti javnim gospodarskim interesom: 3 ovadb.

Na Koroškem so bili zagrešeni 4 umori, ki so zahtevali štiri smrtne žrtve ter štirje poskusi umora. Kot pravi poročilo „razen nekaj slučajev, ki jih še obdelujejo, so vsi drugi bili pojasnjeni“.

Zaradi upravnih prestopkov je prišlo na orožniške postaje 31.305 nenaprosenih ovdob ter je bilo zaprtih 5425 oseb. Nadalje je bilo izrečenih 45.975 kazenskih glob, ki so znašale 415.905 šil.

Orožništvo je pomagalo tudi pri nesrečah in naravnih uimih, kot n. pr. pri po-

vodnjih, gorskih reševalnih akcijah. Izvedlo je 6211 podvigov te vrste.

Statistika prometnih nesreč za leto 1956 in 1957 pokaže naslednje številke:

Prometne nesreče v letu 1956 v letu 1957		
Skupno število	4074	4177
Mrtvih	148	165
Težko ranjenih	870	974
Laže ranjenih	2444	2305
Poškodovanci raz. stopenj	612	733

Čeprav se število ni posebno povečalo, pa so posledice nesreč iz leta v leto hujše, ker motorna vozila vedno hitreje drivijo.

Orožništvo je ulovilo 24 ubeglih kaznjencev ter ubeglih gojencev prisilnih delavnic za mladotletne gojence. Nadalje je našlo 201 oseb, ki so ušle z doma oz. svojega stalnega bivališča.

ANDERS CELSIUS je bil profesor astronomije na univerzi v švedskem mestu Upsali. Njegovo glavno delo so bile meritve zemlje, vendar poznamo danes njegovo ime v zvezi s termometrom. Predlagal je razdelitev termometrijske skale od zmrzišča do vrelišča vode na sto delov. Termometer s stopinjami Celzija je nastopil zmagovito pot po svetu.

BENJAMINA FRANKLINA poznamo kot predsednika ZDA in izumitelja streljiva. Manj znano pa je, da je Franklin izumitelj bifokalnih očal, t. j. očal z dvojno lečo, od katerih ena omogoča gledanje na blizu, druga pa na daljavo.

SLOVENC

doma in po svetu

Umrla je Lili Novy - prevajalka Prešerna v nemščino

V Ljubljani je minuli teden po kratki a hudi bolezni za večno zatisnila oči gospa Lily Novy v starosti 73 let. Svoja mlada leta je ta Slovenka preživela v nemškem aristokratsko-meščanskem okolju in je do popolnosti obvladala tudi nemški pesniški jezik. Svoje prve izvirne pesmi je tudi spisala v nemščini. Večji del svojega življenja pa je kasneje prebila v Ljubljani, kjer se je popolnoma vključila v slovenski kulturni ustvarjalni krog. Svoje prefinjene lirčne pesmi, ki jih odlikuje pristnost doživetja ter izbrušena beseda, je objavljala v vodilnih slovenskih revijah, predvsem v „Ljubljanskem zvonu“. Poleg tega pa je prevajala nemške klasike v slovenščino ter pesmi najboljših slovenskih pesnikov v nemščino. Pomembni so njeni mojstrski prevodi Prešerna v Goethejev jezik. Hudo trpljenje bolezni je potrpeljivo prenašala kot resnična gospa, kar je vedno bila.

Ameriški pianist v Ljubljani

V Ljubljani je nastopil s programom moderne in klasične klavirske glasbe ameriški pianist Alexander Uminski, ki je eden izmed največjih umetnikov tega instrumenta na svetu. Igral je Chopina, Brahmsa, Stravinskega in Mozarta. Posebno je navdušil s svojimi izvedbami Brahmovih del. Ljubljanska publika je do zadnjega kotička napolnila dvorano, da sliši tega izrednega gosta.

Nova cerkev v Clevelandu

Na Svetište je clevelandski nadškof msgr. Hoban posvetil novo cerkev v slovenski fari Marije Vnebovzete, kjer pastiruje č. g. Matija Jager. Cerkev je zgrajena v novoromanskem slogu, in je zelo moderna ter prostorna. Ima poleg glavne ladje še dve stranski. Gradbeni stroški so znašali nad pol milijona dolarjev. V njej je 830 sedežev. Opremljena je tudi z izvrstnimi novimi orglami, ki bodo spremljale petje cerkvenega zbora pod vodstvom g. Martina Rakarja.

Napredek rojaka

Novo službo pri osrednjem uradu kanadske Zadržne zveze kreditnih ustanov je nastopil dr. Rudolf Čuč, ki je že pred vojno v Ljubljani z odliko diplomiral na pravni fakulteti, a je po letu 1945 nadaljeval svoje študije na fakulteti za politične vede v Gradcu, kjer je dosegel tudi doktorat. Dr. Čuč je priznan strokovnjak na področju sociologije ter je bil pred nekaj leti sprejet v Zvezo ameriških družboslovcev. Je pa tudi spreten novinar in sodeluje pri več slovenskih listih.

Občni zbor Slovenske kulturne akcije

V soboto dne 1. maraca je bil v Buenos Airesu (Argentina) v salonu Ilirije II. dvoletna generalna skupščina Slovenske kulturne akcije, ustanove, ki se bavi z znanstvenim in kulturnim delom ter se je spričo požrtvovalnosti svojih sodrušnikov povzela na visoko kvaliteto ravan. Poročila so podali predsednik Ruda Jurčec, tajnik Marijan Marolt in blagajnik Lado Lenček. Sledila je temeljita debata, nakar so zaradi izredne vročine — kajti sedaj je v Argentini najvišje poletje — imeli kratek odmor. Sledile so volitve, na katerih je bil izvoljen znova stari odbor s predsednikom Jurčecom na čelu. Podpredsednika sta dr. Tine Debeljak in prof. Lojze Geržinič.

Kulturni večer v Sidneyu (Avstralija)

V začetku januarja je v Makabejski dvorani v vlemestu Sidney (Avstralija) gostoval Slovenski prosvetni klub iz Melbournea. V prvem delu programa je bilo odsko delo „Županova Micka“, prva slovenska igra, ki jo je leta 1788 spisal Anton Tomaž Linhart. V istem letu so prvi evropski naseljenci pristali na obalah Avstralije. Linhartov prvenec je naslednje leto, to je 1789, doživel svojo krstno predstavo v ljubljanskem stanovskem gledališču, a odteje tvori takozvani železni repertoar, to je stalni spored slovenskih gledališč, ki se pa je do danes seve zelo obogatil. S slovenskimi begunci, ki so se naselili v Avstraliji, je prišla sedaj, po 169 letih, tudi „Županova Micka“.

V drugem delu programa so sledile dobro izvajane recitacije Aškerčevega „Mejnika“, Prešernovega „Povodnega moža“ in njegove iskrene „Zdravice“. Vmes je prepeval kvartet „Fantje na vasi“, a prav posebno so razveselile številno občinstvo ljubke otroške točke. Zelo sta se izkazala dva mala harmonikarja. Za sidneyske Slovence je bil ta kulturni večer lepo doživetje, v katerega pa je kanila tudi grenka kaplja. Nekatere točke je motila gruča nezgojenih pobalino, ki se „kot večje sučejo okrog slovenskih kulturnih prirediteljev“ kot piše list avstralskih Slovencev „Misti“, a nikjer ne pomagajo, marveč povsod delajo le zgago. Vendar s takim obnašanjem se bodo sami izključili iz dostojne slovenske družbe.

Našemu nadpastirju

Prevzvišeni g. škof dr. Köstner je bil v Rimu

Sv. oče papež Pij XII. je obhajal 2. marca 82-letnico rojstva, 12. marca pa 19-letnico kronanja. Iz vseh delov sveta so čestitali sv. očetu ne samo katoličani, temveč tudi pripadniki drugih veroizpovedi. Hvalno priznava danes svet neumorno in moдро prizadevanje sv. očeta za pravi svetovni mir. Bog naj ga še dolgo ohrani sv. Cerkvi v današnjih težkih časih.

Naš nadpastir, prevzvišeni škof dr. Jožef Köstner, je obiskal osebno sv. očeta v Rimu in mu izrazil svoja voščila ter mu poročal o stanju verskega življenja v naši škofiji.

Dne 19. 3. na praznik sv. Jožefa obhaja naš nadpastir svoj god. Izražamo mu h temu vdana voščila in mu želimo božje pomoči v težki in odgovorni službi.

Morda se premalo zavedamo, kaj nam je sveti oče in škof. Kristus je rekel apostolu Petru: Ti si Peter, skala, in na to skalo bom sezidal svojo Cerkv in peklenska vrata je ne bodo premagala... Papež je vidni namestnik Kristusov na zemlji, on vodi kot skupni oče vesoljno Kristusovo cerkev.

Škofje v katoliški cerkve pa so nasledniki Gospodovih apostolov. Škofu je poverjen en del sv. katoliške Cerkve, da ga vodi. On je v svoji škofiji pravi pastir duš, učitelj, ki deli kruh božje besede in daruje kot Ve-

liki duhovnik Kristusovo daritev ob božjem oltarju ter deli, poleg drugih, tudi zakrament sv. birme in sv. mašniškega posvečenja. Škofu pomagajo v pastirski službi duhovniki. O škofu in njegovih duhovniških pomočnikih velja Kristusova beseda: Kdor vas posluša, mene posluša, kdor vas zaničuje, mene zaničuje... Sv. Ignacij škof in mučenec, ki je za Kristusa dal svoje življenje l. 118 p. Kr. je napisal na potovanju iz Antiohije v Rim svoja zadnja pisma. Obsojen je bil na smrt v areni, kjer je bil vržen zverinam v jed. Veselil se je mučeništva. „Treba je, da se zmeljem kot pšenično zrno v zobeh zverin, da bom kot čista pšenica za Kristusa...“ Cesar Trajan je takrat pripravljval 10.000 gladiatorjev, ki so umirali pred krvoločnim ljudstvom v areni, in 11.000 divjih živali, ki so trgale svoje žrtve.

V pismu na Polikarpa opominja sv. Ignacij: „Držite s škofom, da vas Bog drži. Svojo dušo stavim za tiste, ki so udani škofu in duhovnikom... Zato delajte skupno, trpite, bojujte se... Vadijte se v potrpežljivosti in krotkosti... po božjem zgledu.“

Sv. oče in naš nadpastir nas vabita, da pomagamo v katoliški akciji utrjevati božje kraljestvo. Sledili bomo klicu in ostali zvesti materi sv. Cerkvi.

Razvoj modernega časopisja je zgodba o borbi za svobodo

V decembru 1878 je mladi madžarski priseljenec Joseph Pulitzer, dopisnik nekega v nemščini pisanega lista v St. Louisu, kupil na dražbi od stečajne mase za 2500 dolarjev propadli list „Dispatch“. Mesto St. Louis v zvezni državi Missouri je bilo že tedaj trgovsko in prometno važno mesto. Pulitzerju je tedaj ostalo še 2700 dolarjev, s katerimi je upal vzdrževati list enajst tednov. Toda še preden je ta rok potekel se je Pulitzer rešil finančnih skrbi. Od tedaj ni uprava lista sploh več imela nobenih denarnih težav. V St. Louisu so hitro spoznali Pulitzerjevo nadarjenost in žilavost, kajti nasprotni list propadlega „Dispatcha“, odlično urejanj večernik „Post“, je ponudil Pulitzerju fuzijo obeh listov, čim je le-ta kupil prvoimenovani dnevnik. Tako je že 12. decembra 1878 izšla prva številka združenih listov pod imenom „Post and Dispatch“. Danes izhaja ta list kot „Post-Dispatch“. Ustanova je navadno precej več kot samo podaljšana senca njenega ustanovitelja. Vendar je list „Post-Dispatch“ ohranil značaj, ki mu ga je vtisnil Pulitzer v štirih letih, v katerih ga je urejeval. Pulitzer se je namreč po štirih letih preselil v New York, kjer je s svojimi prihranki kupil list „The World“. Zgodovinarji, ki se ukvarja-

jo z ameriškim žurnalizmom, posvečujejo navadno svojo pozornost temu listu, ko opisujejo življenje uglednega in za ameriško časnikarstvo izredno zaslužnega Josepha Pulitzerja.

Pulitzerjeva oporoka časnikarjem

V resnici se okoli obeh listov tudi sučejo najzanimivejša zgodbe o Pulitzerju. Res je tudi, da se je ta zaslužni časnikar posluževal dnevnika „World“ za to, da spremeni in zboljša ameriško časnikarstvo, toda to ne spreminja dejstva, da ni kot glavni urednik tega newyorškega časopisa delal ničesar, česar ni že začel, kot je urejal list „Post-Dispatch“.

O Pulitzerju kroži nepotrjena zgodbica, da je prenesel list „The World“ na svojega sina v prepričanju, da je le-ta podedoval njegovo nadarjenost in da je prepustil pokrajinski list „Post-Dispatch“ tistim, ki so manj nadarjeni. Če bi bilo to res, potem je v tej zgodbi precej ironije. Newyorški list „The World“ je namreč po svoji fuziji že zdavnaj izgubil svoj prvotni pomen kljub temu, da je še naprej ohranil svojo neobičajno dobro literarno rubriko in nima več prvotne borbenosti in udarnosti. Medtem pa je „Post-Dispatch“ danes eden vodilnih

listov Združenih držav. Lahko štejemo na prstih tiste ameriške liste, ki se lahko primerjajo z njim v katerem koli pogledu. „New York Times“ ga nadkriljuje samo zaradi tega, ker je finančno močnejši in ima mnogo dopisnikov v tujini ter lahko prinaša celotna besedila pomembnih govorov in izjav. Ali „Post-Dispatch“ je ameriški dnevnik, ki je danes razširjen po Združenih državah tako kot „World“ nikdar ni bil.

Vsekakor je „The New York Times“ najboljši list Združenih držav. Ne smemo pozabiti, da mu omogoča največje svetovno mesto New York, da se posveti obveščevalni službi, da prinaša najboljše nepristranske poročila. Če gre za količjak važne dogodke ali zadeve, vas bo ta veliki dnevnik zanesljivo točno in nepristransko obvestil. To je ena osnovnih nalog tiska in veliki newyorški list jo častno in pošteno izpolnjuje.

Toda časnikarstvo služi še drugemu velikemu idealu, ki ga pa „New York Times“ ne vpoštevata zato, da ohrani svoj ugled kot čisto nepristranski poročevalec. Nihče mu niti najmanj ne odreka poguma. Saj zahteva resnicoljubno obveščanje javnosti čisto veliko poguma. Vendar ne more nihče trditi, da bi bil to borbeni list. „New York Times“ zavzema namreč stališče, da bi borbeni uvodniki ogrožali zaupanje v njegovo nepristransko poročanje.

Veliki ameriški časnikar Joseph Pulitzer je polagal važnost predvsem na točnost, zanesljivost, na izčrpno obveščanje, na jasen slog in skrbno urejevanje lista. Ko se je Pulitzer leta 1907 umaknil iz javnega življenja, je izrazil upanje, da se bo vsak njegov list „boril“ za napredek in reforme, da ne bo nikdar tpeel krivice in korupcije, da bo napadal tiste, ki zavajajo ljudstvo, ne glede na stranko, kateri pripadajo, da bo vselej proti privilegiranim razredom in proti javnim izkoriščevalcem, da bo vedno naklonjen ubogim, da se bo vselej posvetil blaginji, da se ne bo nikoli zadovoljil samo s tem, da prinaša novice, da bo vedno najodločneje branil svojo neodvisnost, da se ne bo nikdar bal napadati to, kar je zmotno ali krivično, naj bodo krivi bogati ali siromašni izkoriščevalci.

Kako pisati: V 20 urah 25 vrstic

Da je „Post-Dispatch“ v Združenih državah danes tako splošno priljubljeni list, ki ga čitajo po vsej državi, je zaslug njegovih urednikov. Kar se tiče uvodnikov, ne nobeden list v Združenih državah ne more meriti z njim.

„Post-Dispatch“ se odlikuje ravno po tem, da zbira najboljše prispevke. Pulitzer je priporočal časnikarskim sodelovalcem, naj pišejo uvodnike 20 ur in naj ne preokračijo 25 vrst, to se pravi, naj si vzamejo dovolj časa za temeljito razmišljanje in naj pišejo kratko in jasno. In res se list, ki ga je on ustanovil in kateremu je vtisnil svojo osebnost, še danes dosledno drži tega osnovnega navodila: njegovi uvodniki so kratki, jedrnat in pozitivni. Časnikarji, ki

prispevajo, imajo široko izobrazbo in se lahko in razumljivo izražajo. To zahteva izkušnost na najrazličnejših področjih, kajti članki o tekočih dogodkih zahtevajo navedno temeljito poznavanje zakonov, političnega ustroja, ustavnega prava, delavskih vprašanj, mednarodnih problemov, nekaj pojmov o radioaktivnosti in seveda tudi „dober nos“, da lahko pravilno oceniš, kje bo uspeh. Kar pa je najvažnejše, je to, da se list vselej in dosledno zaveda osnovne dolžnosti svobodnega časnikarstva, da namreč uživa tisk svobodo samo za to, da se je pošteno poslužuje.

List je vzor časnikarske budnosti, razsodnosti in vplivnosti. To je list kot ga zahteva zares demokratično, svobodno družbo, prežet s čutom odgovornosti, ki ga ne opisuje nobena knjiga, ker ga je težko opredeliti.

Delo Frana Erjavca se nadaljuje

V novo obdobje zgodovine koroških Slovencev

V tej številki končuje v podlistku drugi del Zgodovine koroških Slovencev, ki jo z veliko požrtvovalnostjo iz včasih pičlega in raztresenega arhivskega gradiva zbira kakor mravlja pridni slovenski zgodovinar Fran Erjavce v Parizu. Daleč od domovine živi ta priznani pisatelj številnih knjig zgodovinske in vzgojne vsebine. V Parizu požrtvovalno posveča svoj čas in svoje znanje koroškim Slovincem in njihovi preteklosti. Hvaliti njegovo delo bi bilo odveč. Ocenjujete ga vi sami, dragi bralci, ki ga pazljivo berete v nadaljevanjih »Našega tednika« in ga nato pokupite v knjižnih izdajah Mohorjeve družbe.

V prihodnji številki bomo začeli s tretjim delom, ki opisuje francosko revolucijo, napoleonske vojne, na katere je še danes živ spomin pri našem ljudstvu v Rožu, ter začetek našega narodnega preporoda leta 1848. V tem delu bodo stopili na pozornico možje kot Urban Jarnik, Matija Ahacelj, Matija Majar-Ziljski ter svetniški škof in narodni buditelj ter vzgojitelj Anton Martin Slomšek. Opisana bodo tudi prva leta Andreja Einspielerja, skratka čas in možje, katerih spomin sega še do nas in na katerih delu se temelji naša narodna častba. To je dediščina, iz katere še danes črpamo silo za naš narodni obstoj. Vprav zato je ta doba za vse nas zelo pomembna. Treba je, da jo temeljito spoznamo. Treba je, da se iz nje učimo. Naši narodni buditelji so bili možje velikega zaupanja in poguma, kajti iz nič so začeli graditi. Njihovim naukom in njihovem izročilu moramo tudi ostati zvesti, ako hočemo obstati kot narod. To je za koroške Slovence danes častna naloga, kajti slovensko ime je sedaj spoštovano in upoštevano kot enakopravni člen evropskega kulturnega kroga.

FRAN ERJAVEC, Pariz:

KOROŠKI SLOVENC

KONEC II. DELA

Zivinoreja je v večini slovenskih predelov močno zastopana za ono v nemškem delu dežele, le ovčereja je bila dobro razvita, kar je tvorilo potem tudi podlago izdelovanju domačega lodna. Prašiče so uvažali iz Hrvaške, „špeharje“ pa s Kranjske. Bogati gozdovi so donali radi slabih prometnih sredstev do srede XIX. stol. le malo dohodkov, izvzemši v onih predelih, kjer je bilo razvito oglarstvo ter okoli Bajtiš in Šmarjete, kjer so se bavili tudi z domačo lesno obrtjo (svoje izdelke so prodajali še globoko na Hrvaško). Kolikor so lesa prodali, je šel po veliki večini po Dravi na splavih prav do Beograda, le kole za lesne trte so prodajali tudi slovenskim štajerskim vinogradnikom.

Poleg kmetijstva je tvorilo temelj koroškega gospodarstva že od nekdaj rudarstvo, le da je bilo to mnogo bolj razvito v nemških predelih nego v slovenskih, radi česar je bil potem nemški del dežele gospodarsko tudi precej bolj razvit in krepkejši nego slovenski. Železarstvo je, razen Hübnerhoffenovega v Rožu, v tej dobi le še životarilo, čeprav ga je bil Jožef II. osvobodil skoro vseh nekdanjih vezi in omejitev. Res je, da je obratovalo po grapah vzhodne Koroške še vse polno zastarelih majhnih plavžov, fužin in kovačij, ki so skromno preživljale nekaj slovenskega proletariata, a velike poznejše jeklarne grofa Thurna v Mežiški dolini so bile še komaj v prvih začetkih. Najpomembnejši rudnik v bližini slovenskega ozemlja je bil plajberški svinčeni rudnik, ki se je naglo dvigal, odkar je prišel iz rok bamberskih škofov v državno last. Majhni svinčeni rudniki so pa obratovali še pri Rablju, Slovenjem Plajberku, Kapli, Bistrici, Mežici in Črni, toda vsi koroški

svinčeni rudniki so dajali l. 1783. še komaj 22.000 stotov svinca.

Boroveljsko puškarstvo je preživljalo izza sedemletne vojne pravo zlato dobo in je bilo polno zaposleno skoro le z vojaškimi dobavami. V Goricah je bilo ustanovljeno posebno vojaško prevzemališče za izdelane puške. Od ostale industrije je bila v slovenskem podeželju daleč najvažnejša velika tovarna suknarstva bratov Moro v Vetrinju. Podjetje je bilo ustanovljeno l. 1785. v Celovcu, a l. 1788. sta kupila brata Moro veliko poslopje razpuščenega vetrinjskega samostana in uredila tam najmodernejšo suknarno. Da bi imela tovarna dovolj preje, je začela jako pospeševati tudi domače prejetstvo v okoliših Vetrinja, od koder se je potem hitro razširilo po vsem Rožu in še naprej preko Karavank prav v Bohinjsko dolino, s čemer je dobil lep del slovenskega kmečkega prebivalstva dobrodošel postranski zaslužek. V Celovcu je bila najvažnejša Herbertova tovarna svinčene beline (ust. 1759), ki je bila najpomembnejša te vrste v vsej državi in je slovela še daleč izven nje. Tudi v tej je dobivalo zaslužek precej slovenskih delavcev. Vso to obrtno in industrijsko tvornost je zlasti pospeševala jožefinska omejitev uvoza inozemskih proizvodov.

Od ostale obrti je cvetelo še vedno gornjerožansko tkalstvo v Zgornjem Rožu, Ziljski dolini in Podjuni pa platnarstvo. Vztrajno se je vzdrževalo izdelovanje črnih slamenikov v Hodišah, a boroveljsko čipkarstvo je ugasnilo. Svilarstvo, ki se je bilo začelo v dobi Marije Terezije že krepko uveljavljati, je pa za francoskih vojen zopet propadlo.

Ze ta kratek pregled nam kaže, da je bila Koroška tudi v tej dobi, kakor že vsa prejšnja stoletja, gospodarsko živo povezana predvsem z ostalimi slovenskimi in deloma celo s hrvaškimi in srbskimi deželami na njenem jugovzhodu, glede železarskih izdelkov pa tudi s Trstom, Italijo in Levanto, dočim ni imela z nemškimi deželami proti severu in zapadu skoro nobenih zvez, raz-

zen kolikor je šel seveda iz njih tranzitni promet s severa na Trst in v Italijo. Vse blago je šlo skozi Kanalsko dolino, čez Podkorensko sedlo, Ljubelj in Kokrško sedlo. Leta 1781. je bil ustanovljen tudi prvi rožanski poštni urad, ki je posredoval poštno zvezo med Celovcem in Tržičem in je imel izprva svoj sedež v Kožentavri, pozneje se je pa preselil v Podgoro.

Zgoraj sem poudaril, da je moral cesar Leopold II. močno popuščati pritisku reakcionarnih fevdalcev. Do tega ni bil prisiljen le radi težkega notranjega položaja po bratovi smrti, temveč tudi radi skrajno občutljivega zunanje-političnega položaja. V Franciji je bila namreč že leto dni pred Jožefovo smrtjo izbruhnila velika revolucija, ki se je bila začela že poleti l. 1791. razvijati v smeri strahovlade žirondistov in jakobincev ter je vedno bolj vznemirjala tudi zunanje države. Leopold je bil revoluciji izprva celo naklonjen, ker je pričakoval od nje preroditev Francije, toda ko se je bila začela spreminjati v kaos in strahovlado sodrge in je začela klicati na pomoč tudi lahkomišelna francoska kraljica Marija Antonieta, sestra Leopoldova, se je lotila zaskrbljenost tudi dunajskega dvora. V takem razpoloženju se je Avstrija zblížala s Prusijo in oba vladarja sta pozvala še druge evropske države h skupnemu nastopu proti revoluciji vobče in k obrambi monarhičnega načela še posebej. Toda razpleta nastalega napetega položaja Leopold II. ni več doživel, kajti dne 1. III. 1792. je nenadoma podlegel mrzlični star komaj petinštirideset let.

Smrt tega previdnega vladarja, kateremu se je bilo v kratkih dveh letih vladanja posrečilo vnovi učvrstiti tako razmajano in raznoliko državo, ni bil hud udarec le za Avstrijo, temveč morda za vso Evropo, ki je stopala prav tedaj v eno svojih največjih kriz. Nasledil ga je njegov najstarejši sin Franc II. Z njegovim nastopom se je pa začela za Avstrijo in tudi za nas Slovence čisto nova doba, o kateri bomo pa govorili v novem delu.

(V prihodnji številki začne III. del)

ŽVABEK

Tekom enega tedna smo imeli dva pogreba. Na pepelnico smo pokopali „farovško Mojco“, Marijo Kužnik. Rajna je bila rojena na Sv. mestu pred 75 leti. Vse svoje življenje je služila pri kmetih na Komežu in Šmarjeti kot kmečka delavka. Ko je dosegla starostno pokojnino, je želela bivati blizu cerkve, da bi se tem lepše mogla pripraviti na svoje posledne dni. Več let je bivala v žvabškem župnišču. Vsaki dan je zahajala k sv. maši in sv. obhajilu. Od svoje pokojnine je mnogo darovala v dobre namene. Ker ji je opešal vid, je šla v Celovec v bolnico. Toda napadle so jo druge bolezni in po nekaj tednih izčrpale njene telesne moči. Izpolnila se je njena želja, da je bila prevedena s sv. zakramenti in da je našla svoj zadnji počitek v grobu svoje matere pri Sv. Štefanu. Naj počiva v miru!

Teden dni pozneje so farni in svetomeški zvonovi zopet oznanjali, da nas je zapustil starosta naših faranov, Škofov oče, Anton Jevšnik s Sv. mesta. Dosegel je visoko starost 93 let. Že nekaj časa ga je mučila starostna oslabelelost. Tudi njemu je oslabelel vid, kar je bilo vzrok, da je padel, se udaril na glavo in kmalu umrl. Dolgo vrsto let je bil gospodar lepe Škofove kmetije. Za časa okupacije je bil izseljen, a se vendar zopet vrnil na svoj dom in v njem dočkal konec svojega življenja. Četudi je naletaval na sneg, ga je vendar lepa množica sorodnikov, sosedov in znancev spremljala na farno pokopališče. Večna luč mu svetil!

Cerkveni pevski zbor je obema rajnima v slovo zapel par žalostink.

APAČE

Pred nedavnim je v Gospodu zaspal g. Hanzl Taschek, pd. Habešnik. Imel je tvor na možganih, toda še vedno je upal v zdravniško pomoč. Obiskal je eno bolnico za drugo. Meseca januarja pa so mu v Gradcu operirali glavo. Na žalost pa ni bilo več pomoči. Zdravniki so ugotovili, da bi rajni dočela oslepel, če bi še dalj časa živel, verjetno pa bi izgubil tudi pamet.

V Apačah smo ga položili poleg njegovega rajnega očeta v hladni in prerani grob. Pevci so mu zapeli ganljive žalostinke v slovo. Želimo mu večni mir in pokoj, sorodnikom pa naše sožalje!

ŠMIHEL PRI PLIBERKU

Dne 21. svečana smo spremljali k zadnjemu počitku na naše farno pokopališče gospoda Balthasarja Sommergergerja, trafikanta v Šmihelu pri Pliberku. Pogreba se je udeležila obila množica mož iz Bistrice, Šmihela in okolice, saj je možem vedno rad postregel s tobačnimi proizvodi. Med pogrebi je bilo tudi obilo čebelarjev. Rajni je bil član čebelarstva in do leto dni blagajnik, zato mu je položilo čebelarstvo družvo žalni venec na grob. Saj je bil rajni marljiv sodruden družva in je že leta sem pridno pasel svoje čebele. Žalni sprevod je vodil domači gospod župnik ob asistenci g. Verhnjaka. Pevci so rajnemu zapeli pri maši zadušnici in na grobu pod vodstvom Valentina Kogojca, organista iz Globasnice.

Gospod župnik se je poslovil od rajnega farana v toplji besedi, ki je šolo trpljenja in boleznih porabil, da se je lepo pripravil za odhod iz tega sveta tja v večnost. Dolgotrajna bolezen — želodčni rak — je glodal njegovo zdravje, dokler ga ni popolnoma uničil. Mnogo je trpel, a prenašal je to trpljenje vdano v voljo božjo, ne da bi tožil in godrnjal. Rajni je bil rojen v Judendorfu — Šmartno pri Beljaku leta 1890. Naj se odpodije od svojega trpljenja, gospej Sommergergerja pa naše sožalje!

ST. RUPERT PRI VELIKOVCU

Nanovo zapadli sneg je še predpoldne 8. marca trosil drobne snežinke kot rahločutni pozdrav na pogrebni sprevod, ki se je pomikal iz šentrupertskega samostana v farno cerkev. — Spremljali smo na zadnji poti Katarino Figge, ki je v zadnjem letu visoke starosti našla lepo zaključno oskrbo pri častitih šolskih sestrah. — Preprosta ženica, kdo bi se je v življenju posebno zavzel, je šivala pri mojstru Mitterbergerju v zgornji poštni ulici v Velikovcu, ki ji je zaradi pridnosti in zvestobe zapisal v svoji hiši dosmrtno stanovanje. Po mojstrov smrti je nadaljevala sama obrt moških oblek do svoje visoke starosti.

Kar nam je bilo v veliko tolažbo, pa so bile srčne besede dušnega pastirja po sv. evangeliju. Orisal je njeno življenje ne samo v pridnem delu, ampak tudi v njeni tesni in globoki povezanosti s Kristusom

Pri nas na Koroškem

v molitvi in vsakdanji sv. daritvi. Iz teh virov je živila s svoje veselo, žilavo, pa tudi trpljenja polno življenje, dan za dnevno povezano s Cerkvijo. Častila je duhovnike, molila zanje in božje kraljestvo. Dolge ure je preklečala v hiši božji. Stari prijatelji, ki smo jo spremljali na zadnji poti, pa smo se zavedali, da je ljubila in živila svojemu rodu. Ko so po prvi svetovni vojni divjali grdi politični valovi sovraštva in sramotjenja, ni zatajila nikdar svojega prepričanja in maternega jezika. Po ozi smo tako dragoceno življenje na božjo njivo s srčno prošnjo, da bi iz njenega zgleda vzrasla nova setev v srcih mladine. Le ob virih Cerkve raste prav naše življenje, značajno in pogumno.

V cerkvi odpeti Benedictus, ki je donel tako duhovno ubrano in večnostno ožarjeno, pa je nehote vzbudil misel na rajno kot zaključni zemeljski spomin: Gospod, kateremu je rajna posvetila vse svoje skromno življenje, jo bo gotovo sprejel kot svojega dobrega otroka — Blagoslovljen, ki prihaja v imenu Gospodovem — Hosana na višavah njeni duši.

Dušnemu pastirju, častitim šolskim sestram in gojenkam za vso pomoč, ljubezen in lep pogreb prisrčen Bog plačaj.

Namesto nagrobnih besed poklanja te vrstice v znak hvaležnosti svoji dobrotnici in zvesti prijateljici svoje matere dušni pastir v Globasnici. F. P.

SKOČIDOL

Malo farne zgodovine

Župnija Skočidol je bila na podlagi ustanovnih listin, ki se sedaj nahajajo v koro-

škem deželnem muzeju, ustanovljena leta 1356. Torej je minulo od tega časa že 600 let.

Skočidolska cerkev pa je kot podružnica farne cerkve Sv. Ruperta ob Blatu stala par sto let že prej. Tedaj je bila še majhna in je imela le stolp-jezdec. Zagrad, večji prezbiterij (duhovnišče), kor za pevce in novi večji zvonik so za časa nepozabnega župnika Janeza Sumperja (1861-1887) dozidali farni šele v letih (1864-1872). Pod župnikom Antonom Gabronom slavnega spomina (1892-1922) pa je bilo popravljeno župnišče, obnovljen pogoreli skedenj (1908), nabavljeni trije novi gotski oltarji (1895), oskrben nov križev pot (1898) in naročene iz Ljubljane (Milavec) in le s prispevki Slovencev (5000 K, kar pomeni v sedanji valuti več kot 80.000 šil.), kakor je bilo tedaj zapisano v farno kroniko, postavljene leta 1911 tudi nove orgle na pnevmatični dovod zraka v piščake.

Podružnica skočidolske župnijske cerkve, svetišče svetega Štefana v Podravljah, pa se v listinah tudi že v 14. stoletju imenuje. Kot od nekdanj farni cerkvi vtelesena, je njena last. Zato tudi nikoli ni imela svojega letnega računa. Leta 1878 je z vašjo Podravlje pogorela tudi cerkev, a bila s skupnimi močmi vseh faranov in patronatov leta 1883 na novo pozidana in po izvedeni notranji opravi leta 1887 na novo blagoslovljena. Na znotraj jo je slikarsko obnovil slavni lipški slikar Tomej Florijančič, skočidolsko pa po vsej škofiji znani mojster Luka Arnold, obe v letu 1941. Farna cerkev, ki je bila dotlej krita s škodlicami (šindli), je bila v letih po prvi svetovni voj-

da bi kuhinja obenem služila tudi za stanovanje, rabi se edino-le za kuhanje. Zgoraj so po tri spalnice, ki so sicer majhne, a za spanje je v njih le dosti prostora. Podstrešja pa skoraj nikjer nimajo. Poleg hiše je še majhna stavba, ki služi za pranje, kurjavo in vse, kar ni mogoče spraviti v klet ali stanovanje. Vodovod je seveda v vsakem stanovanju, pravtako stranišče na oplakovanje. Obenem s elektriko je napeljan tudi vod za plin. Posebno v poletnih mesecih je to za gospodinje nekaj zelo praktičnega. V splošnem se tu kuri vse s premogom, le podkuri se z drumi.

Zdaj pa nekaj o delu slovenskih rudarjev na Nizozemskem! Nekateri rudarji so že v domovini opravljali to delo. Vendar je bila med rudniki tu in v Sloveniji precejšna razlika. Prišli so v največje in najmodernejše rudnike Evrope. V limburških rudnikih kopljejo premog v globini od 300 do 900 m pod zemljo. Po jasku, t. j. po napravnem predoru, dosežejo rudarji svojo etažo. Navadno se morajo še potem s podzemsko železnico ali s posebnim kolesom peljati več kilometrov do svojega dela. Podzemski hodniki obsegajo več sto kilometrov. Delo izučenega rudarja obstoji v tem, da s pnevmatičnim orodjem izseka premogovno steno in s tem pridobi premog. Delo samo je težko, nevarno in nezdravo. Nevarno, ker je vedno možnost, da se posamezni kamni ali cel strop udere, čeprav vedno znova podpirajo. Tudi janski plin, ki rabi le iskrico, da se užge in eksplodira, je stalna nevarnost. Vendar pa so nizozemski rudniki najvarnejši v vsej Evropi, ker imajo v nasprotju n. pr. z Belgijo stroge zakone in predpise glede varnosti in se teh tudi držijo.

Tudi zdravje trpi iz več vzrokov. Največ rudarjev dobi — silikozo, to je posebna rudarska bolezen. Pri pridobivanju premoga se silno praši in ta prah se usede na pljuča. Zrak dobavljajo v jamo na umeten način in radi tega ni svež. Tudi stalna podzemljiska mokrota škoduje. Rudar včasih nima več kot pol metra višine prostora za svoje delo; jasno je torej, da njegov poklic ne more biti zdrav.

Ko so prišli Slovenci v Limburg, so imeli velike težave radi jezika. Holandski jezik je germanski in tukajšnji dialekt je sličen kot nemški dialekt onstran meje. Z nemščino si tu lahko veliko pomagaš, vendar to našim rojakom nič ni koristilo, ker v splošnem tudi nemščine niso obvladali. To je pa Slovence še bolj združilo. Slovenci so hoteli

ni pokrita z ob kapu s počevino obrobjenimi duriti. Streha podružnice pa je bila tudi že nekajkrat popravljena in prekrita. Zvonove pa sta obe že dvakrat zgubili, a leta 1957 že drugokrat popolnoma obnovili (4+2). Podravjske „orgljce“ so pa še vselej samo izposojene, skočidolske so pa že leta električno navlačevane. To je malo le snovne zgodovine obeh naših cerkva iz starih in iz novih časov. „Kdor več ve, mu je bolj v življenju“, sliši svet vsak dan v zvočniku!

ostati Slovenci, predvsem iz narodne zavednosti. Hoteli pa so se tudi vrniti v svojo domovino. Njihov namen je bil si tu nekaj prislužiti in si s prihranki doma v Sloveniji zagotoviti boljšo eksistenco. Druga svetovna vojna pa je te načrte prekinila. Precej Slovencev se je moralo vrniti domov v predvojni krizi, ker so rudniki v prvi vrsti odslužili tuje delavce. Po vojni pa je leta 1947 tudi lepo število rojakov pod vplivom nerisnične propagande zapustilo Limburg. Nekateri izmed teh so se kljub težkočam vrnili spet semkaj in marsikateri bi se še rad.

DRUŠTVENO ŽIVLJENJE NAŠIH ROJAKOV

Leta 1926 se je ustanovilo v Brunssum prvo slovensko društvo; nadelo si je ime „Društvo sv. Barbare“, ker je ta svetnica zaščitnica rudarjev. Drugi kraji so temu sledili. Namen teh društev je ohraniti versko in narodno zavednost med Slovenci. Sedaj so tu štiri društva sv. Barbare. Obenem tudi Slovensko pevsko društvo „Zvon“, ki je bilo ustanovljeno pred približno 30 leti.

V borbi za slovenstvo so vedno v prvih vrstah duhovniki. Tako tudi tukaj v Limburgu. Več let je tu med drugimi deloval preč. g. Oberhan. Njegov naslednik je bil nizozemski duhovnik p. Teotimus van Velzen O. F. M. On je globoko pogledal v slovensko dušo in Slovence vzbudil. Gotovo je temu veliko pripomogla slovenska narodna pesem, v katero se je naračnost zaljubil. Čudno je: ko Nizozemec spozna vrline Slovence, postane bolj goreč in navdušen za slovenstvo kot marsikateri Slovenec. Dokaz za to je bil ravno p. Teotim. Zanimal se je za slovenščino in se je v Sloveniji precej dobro priučil. Rad se je ponašal: „Mi Slovenci“. Pater Teotim je bil ljubeč oče in voditelj Slovencev tudi v času nemške okupacije, ko je bilo slovensko delovanje onemogočeno in prepovedano. Oskrbel je slovence podoben Marije Pomagaj, ki kraljuje v frančiškanski cerkvi v Heerlenu. Tako imajo Slovenci lastno Marijino božjo pot. Njegova nenadna smrt leta 1952 je vse Slovence pretresla in potrla.

Drug navdušen nizozemski prijatelj Slovencev je pevovodja in častni predsednik pevskega društva „Zvon“, gospod F. A. J. Willems, po poklicu učitelj meščanske šole. Že deset let se vztrajno in neumorno trudi za slovensko petje in vodi tedensko po dve uri pevske vaje. Ko je lani obiskal slovenske rojake po zapadni Evropi prevzo. g. škof dr. Gregorij Rožman, mu je ta kot priznanje za delo med Slovenci podaril sliko njegove hčere v slovenski narodni noši. Tudi hčerka in njen brat zvesto sodelujeta pri pevskem zboru.

Sedaj pastiruje med slovenskimi rojaki preč. g. Vinko Flek. V vsaki koloniji ima enkrat na mesec slovensko božjo službo. Ob večjih slovenskih kot n. pr. za velikonočno „Vstajenje“, božično polnočnico in romanje k Mariji Pomagaj, pa se Slovenci skupno zberejo v eni cerkvi. Seveda je to le drobec njegovega dela, ker ima poleg tega še dosti drugih skrbi, kot n. pr. splošno dušno pastirstvo v obširnem okraju, slovenska društva, skrb za begunce i. t. d.

Slovenske družine so raztresene po vsem okraju in se le redko zgodi, da sta si dva Slovence sosed. Vsak otrok slovenskih staršev zraste v holandski družini, ima holandske prijatelje, šole in delokrog. Razveseljivo je, da kljub tem okoliščinam in majhnemu številu slovenski živeli tu še ni izumrl in še ne bo, ker ta mladina, ki je tu rojena in je tu zrastle, igra že veliko vlogo pri društvih. Naj bo to kakšnim koroškim pesmistom in tolažbo in predvsem v bodočih. Pomisljijo naj, da slovenski izseljenci niso več na rodni grudi in nimajo svoje šole, tiska, radia i. t. d.

Dragi rojaki tam doli na Koroški, zadošči za danes. Če seanimate, kako tu živimo in se kulturno gibljemo, vam še rada pišem to v našem listu.

Vsem prisrčne slovenske pozdrave!

Z. D.

Osnove kmetijskega gospodarstva

(19)

Kmečko delo

V obrti in industriji, v trgovini in prometu s človekov duh svojo zmago. Premagal je mrtvo materijo, udinjal si je naravne sile in si uredil delavnice, v katerih stroji predelujejo in obdelujejo surovine v fabrikate. Drugi stroji jih nato prevajajo na kraje potrebe. Le malo napa se ostane človeku, večino dela izvršujejo stroji. Zato se človek v teh gospodarskih panogah vedno bolj posveča gospodarskim računom, ki naj mu kažejo uspešnost ali neuspeh njegovega prizadevanja. Čisto drugače je v kmetijstvu. Ne človek, narava je tod prvi in glavni ustvarjalec gospodarskih vrednot. V tovarni je stroj danes domača že gospodar, v kmetijstvu pa ostane samo pomočnik.

Kmetijstvo naj proizvaja rastline in redi živali. Kmetijsko delo je torej v pravem pomenu ustvarjalno: iz enega zrna jih postane trideset, iz enega gomolja deset novih, rastlinstvo in živalstvo se množi po zakonih žive narave. Sicer donaša narava tudi brez človekovega truda minimum donosa, če pa pristopi k njej še človek s svojim umom, s svojo marljivostjo in svojim orodjem, se donos lahko podesetori. Človekovo delo je pri tem tembolj uspešno, čim bolj se naslanja na zakone narave. Spoznavanje zakonov rastlinskega in živalskega organizma v čim večji meri je torej predpogoj uspešnega kmetovanja. Med kmečkim fantom v očetovi in nato strokovni šoli in rokodelskim vajenčkom ali pomočnikom je velika razlika. In četudi bi kdaj vpeljali pomočniški in mojstrski izpit še v kmetijstvu, popolnoma se kmet ne bo nikdar izučil kmetovanja, ker zahteva le-to domača univerzalno znanje.

Riziko kmečkega dela

Vsak človekov podvig je podvržen riziku ali negotovosti in se lahko ponesreči. Kmečko delo pa je še posebej riskantno. Kljub kmetovemu delu lahko uniči toča ali moča žito, zmrzlina škoduje sadju tudi najbolj spretnega sadjarja. Travnike in pašnike lahko vsako leto pokosi namesto gospodarja suša. Tudi najboljše živinorejcu lahko zbolijo živina, zvrže krava, se v hlevu razpase jetika. Seve skuša kmet znižati riziko prideka in živinoreje z dobro izbiro semen, s snago in svetlobo v hlevu, z izbiro primerne sady in plemena. A še vedno mu ostane precejšen riziko, ki ga pač mora nositi. Razlika med kmečkim in drugim gospodarjem pa je v tem, da svojega gospodarskega rizika ne more vkaikulirati v svo-

je cene, kakor to vračunavajo v drugih gospodarskih panogah. Zato pa predvideva novi kmetijski zakon, ki je v pripravi, pravično socialno zaščito kmeta pred sebično zlorabo gospodarske svobode.

Mehanizacija kmečkega dela

Zadnje desetletje stoji v znamenju uvedbe kmetijskih strojev, ki naj nadomestijo drago človeško delo. Gospodar se mora danes stalno seznanjati s tehničnim razvojem kmetijskih strojev in orodja, če ne če zaostati. Kmetijska tehnika je zares nova učna snov strokovnih kmetijskih šol in posreduje znanje o strojih in njihovi uporabi. Niso še preizkušeni vsi stroji, ki bi bili kmetu danes na razpolago, pa se že vidi, kako vpliva mehanizacija gospodarstva na ves dosednji način dela in življenja. Uvedba molznih strojev na primer ne pomeni le pridobitve časa, kot je to pomen strojev v drugih panogah, pa tudi sprostitve gospodinje in njene hčerke za druge opravke. Traktor izpodriva konja, na njegovo mesto pa postavi gospodar novo močnico. Kosilnice so odpravile nekdanjo romantiko ročne košnje, gospodarja pa so rešile težke skrbi za dninarji. Predpogoj nadaljne mehanizacije poljskega dela je komasacija. Komasacija ali združitev je zaokrožitev posestev, katerih parcele so razmetane naokrog. Tudi velikost posestva je v tesni zvezi z mehanizacijo.

Našim gospodinjam

Za kuharice

Ali ste kdaj naredile špehovko? Poskusite, če bo vašim dišala! Testo: pol kg moke, 1 jajce, 3 dkg sladkorja, 2 dkg kvasa, 3 dkg masti, maslo, več kot 1 dl mleka. Nadev: sveži ovčarki (primerno testu in okusu) 1 jajce, 3 do 10 dkg sladkorja, cimet. Mast za model in sladkor za potresanje.

Za kvašeno testo pripravimo najprej kvas v skodelici, ga zdrobimo in predenemo žličko sladkorja, 2 žlici moke in toliko mleka, da dobimo kašnato gosto zmes, ki jo dobro premešamo in postavimo na rob štedilnika. Potem presejemo v skledo pogreto moko. Razvrkljamo v mleku jajce, ga solimo in osladkamo, prilijemo raztopljeno mast in vse to med mešanjem segrevamo, da postane mlačno. To vlijemo v moko, dodamo še vzhajan kvas in vse sku-

Mehanizacija ameriškega kmetijstva kaže svojevrstne sadove: v strojih naloženi kapital nenehoma raste, poljede stvo pa postaja vedno bolj ekstenzivno. Kar se prištedi na času, gre na račun obdelave. Donos na hektar pada, na osebo pa raste.

Specializacija dela

Obrt in industrija se postopno specializirata na vedno bolj ozko področje. Univerzalne obrti, ki bi pridelovale vse mogoče, danes skoraj ni več. V isti smeri gredo poklici modernega kmetovanja. Deže se opredeljujejo na gospodarstva, ki jih lahko vršijo z največjim uspehom. Ruski kolhozi načrtno pridevujejo vsak svoj določeni pridelek, kakor to kaže zemlja in podnebje. Tudi med nami je čutiti zožitev kmetijstva na živinorejo, mekarstvo in prašičerejo. Kot uvedba strojev je tudi specializacija samo dobrodejna.

Kmetovanje ostane — soustvarjanje

Vedno pa bo zavzemalo kmetijstvo v gospodarstvu svoje posebno mesto. Vsakršno kmečko delo je samo soustvarjanje z naravo in njenimi zakoni. Mehanizacija in specializacija dela značita v kmetijstvu istotako napredek kot v ostalem gospodarstvu. Razlika pa je v tem, da jima je z naravnimi zakoni postavljena meja, katere ne moreta — razen v gospodarsko škodo — preoračiti. Rast in brstje, cvet in sad so zakoni življenja in to bodo vedno ostali temelj kmetijskega gospodarstva.

Marčeva številka

„VERE IN DOMA“

Je te dni bila razposlana. Najprej nas kratka remisenca popelje k podjurski božjepotni cerkvi Marije v Trnju pri Železni Kapli, svetišče h kateremu so se naši predniki zatekali že v času turških vpadov, ko je bila cerkva obdana z obzidjem. — Sv. Jožef, zgledu delavcev je posvečen uvodni članek. Delo je tudi božja služba, neprestana molitev in daritev. „Vidni zemeljski delodajalci so le namestniki, dostikrat krivični, trdosrčni hišniki edinega najvišjega Gospodarja.“ — Sveti Jožef nam je pa v tej dobi dvojen zgled: dne 19. marca obujamo nanj spomin kot rednika našega Zvečičarja, zgled moža in očeta. Dne 1. maja pa ga po najnovjši odredbi sv. Cerkve praznujemo kot zgled delavca.

Valentin Polanšek nadaljuje svojo skrivnostno zgodbo o Obirjanu, ki se zapleta med vsakdanjim delom in starodavnimi ljudskimi običaji, kot je teritev. Novo lepo zgodbo iz družinskega življenja naših ljudi je prispeval Janko Polanc s črtico o „Zadnjem dolgu“. Zelo posrečen je vložek „Iz ljudskega pripovedništva“. Prijetno pisane, z narečjem obarvane kratke zgodbe so res zanimivo branje. Metod Tužaršek zaključuje svoje sprehode po „Domačih stezicah“ tam doli v štajerski Prlekiji. Pavle Zablantnik obravnava ljudske običaje ob krstu njih spremlja z globokoumno razlago. Sledi nadaljevanje vzgojnega spisa za mladino „Ti in on“, nato pa še prosvetna kronika, kulturni drobiž, kotiček za ženo ter topot res bogati ugankarski predal. Pesmi za to številko so prispevali: Anton Kuchling, Milka Hartmanova in Marija Bogataj.

Radio-aparate, televizorje, igralnike na plošče, magnetofone, aparate za britje, vse električne potrebščine za gospodinjstvo, živalne stroje, vozila vseh vrst, kmetijske stroje dobavlja takoj.

TVRDKA

JOHAN LOMŠEK

Št. Lipš, Tihoja, p. Dobrla ves

Sovjetska zveza prodaja naprej avstrijski petrolej

Kot poročajo „Statistische Nachrichten“ z Dunaja, je Avstrija v letu 1957 izvršila svoje obveznosti proti Sovjetski zvezi g'ede dobav petroleja v smislu določb državne pogodbe. Pač pa Sovjetska zveza tega petroleja ni uporabila zase, ker ga ima sama doma dovolj, ampak ga je prodala naprej svojim satelitskim državam v Vzhodni Evropi. Tako so avstrijski petrolej v precej enakih delih dobile Češkoslovaška, Vzhodna Nemčija, Poljska in Madžarska. Avstrijske dobave petroleja Sovjetski zvezi iz naslova državne pogodbe so lani znašale 35% (to je dobro tretjino) vse domače proizvodnje.

Avstrija pa je postala najboljši kupec jugoslovanskega bencina. Tako smo v letu 1957 uvozili iz Jugoslavije 35.000 ton bencina ter 12.000 t kurilnega olja. Za l. 1958 so že sklenjene pogodbe za dobavo novih 35.000 ton bencina.

Še več masla pod ceno na trgu

Prodaja presežkov masla po znižanih cenah se bo nadaljevala, je pred dnevi napovedal predsednik sklada za mlečno gospodarstvo, bivši minister dr. Kraus. Z nadaljnjimi ceninimi prodajami upajo, da bodo redno količino masla, ki jo nabavljajo potrošniki, zvišali za 30 do 40%.

Za velikononočne praznike bo izvedena posebna prodajna akcija v prid rentnikom ter brezposelnim. Le-tam bo na razpolago maslo za ceno 20 šil za kilogram. V nasprotju s sedaj potekajočo prodajno akcijo, kjer je nakup cenenega masla povezan z nabavo gotove količine po redni ceni, bo nova prodaja za rentnike in brezposelne prosta, to je ne bo navezana na nakup določene količine po redni ceni.

Ker bodo na ta način prodajali maslo pod nabavno ceno, nameravajo primanjkljaj kriti iz takozvanega kriznega fonda, ki se je doslej nabiral tako, da so kmetom odtegovali 10 grošev pri litru mleka. Vendar, je poudaril minister Kraus, ti groši ne bodo dolgo zadostovali in meni, da bo treba odtegljaj povišati. Kmet pač mora vedno vse primanjkljaje plačati s svojim delom.

ARHIMED, matematik starega veka, je bil prvi graditelj planetarija. Njegov planetarij je prikazoval gibanje sonca, planetov in meseca. Lesene krogle so predstavljale nebesna telesa.

ZDRAVNIK SVETUJE

KRVNE SKUPINE

(Nadaljevanje in konec)

Dejstvo, da obstajajo 4 krvne skupine, to je A, B, AB in ničla, služi tudi pravosodju in kriminalistiki v gotovih dvomljivih slučajih. Ako najde, na primer, policija krvave madeže na obleki osumljenca in ta zatrjuje, da izvrja le-ti od poškodbe na lastnem prstu, bo ugotovil sodni zdravnik krvno skupino osumljenca in krvno skupino svežih ali posušenih madežev na obleki. Če se izkaže, da obe skupini nista isti, je s tem dokazano, da trditve osumljenca ne odgovarja resnici.

Določanje krvne skupine je včasih odločilnega pomena pri dokazovanju očetovstva ali materinstva. Po Mendelovih pravilih podelita roditelja potomcem lastnosti, ki jih vsebujejo zarodne stanice roditeljev; potomec podeduje včasih več lastnosti po materi, včasih pa več po očetu. Na tej osnovi temeljijo podedovane krvne skupine. Pri določanju očetovstva ali materinstva je na splošno prav nizek odstotek slučajev, ki so neizpodbitno dokazani, ali pa, ki izključujejo možnost očetovstva ali materinstva. Ta odstotek znaša približno 15 do 35 odstotkov. Dokazi očetovstva so otežkočeni zavoljo tega, ker ne podeduje potomec svoje krvne skupine vedno — ali od matere ali od očeta, ampak dominirajo pri potomcu večinoma ali krvni znaki matere in so krvni znaki očeta zakriti — ali pa je obratno.

Dokazovanje, da je podedoval otrok svojo krvno skupino od moškega, ki je osumljen očetovstva, je zanesljivo na primer samo pri naslednjih razvrstitvah krvnih skupin:

1. Moški s krvno skupino A ali AB, mati s krvno skupino B, otrok s skupino A. — 2. Moški s krvno skupino B ali AB, mati s skupino A, otrok s krvno skupino B. — Otroku pa nikakor ne more biti oče moški, če naletimo pri preiskavi na primer na naslednje krvno razmerje: 1. Moški s krvno skupino AB, mati s krvno skupino A, ali B, ali ničla, otrok pa s krvno skupino ničla. 2. Očetovstvo je izključeno, če je moški s krvno skupino ničla, mati s sku-

pino A, ali B ali AB, otrok pa s skupino AB. — Pravtako tudi, če je 3. Moški s skupino A ali ničla, mati s skupino A, otrok pa ima krvno skupino B. — ... in 4. Moški s krvno skupino B ali ničla, mati s krvno skupino B, otrok pa je skupina A!

Ženska pa tudi ne more obtožiti gotovega moškega svojevoljno n. pr. iz maščevanja, ker ima le-ta slučajno z otrokom isto krvno skupino; tudi če ugotovijo, da imata moški in otrok isto krvno skupino, to še ni zanesljiv dokaz, da je moški, ki ga navaja ženska, otrokov oče, saj je vendar mnogo moških, ki imajo isto krvno skupino. Seveda pa v tem slučaju tudi ostale dejanske in časovne okolnosti ne smejo odgovarjati dejstvu. V gotovih slučajih pa zopet ni rečeno, da ni očetovstva osumljeni moški otrokov oče samo zato, ker nima otrok njegove krvne skupine, ampak ima materino. V tem primeru je pač podelila mati otroku svojo krvno skupino — seveda zopet s pristavkom, da se ujemajo še vse ostale v poštev prihajajoče okoliščine.

Le redko se dogaja, da je tudi materinstvo sporno. Vendar se pa to lahko zgodi na primer, zaradi kake malomarnosti v porodnišnici z mnogimi porodi. Dve ženski trdita, da je novorojenček njun. Preiskava krvi pa dožene, da pripada otrok skupini AB, a ena izmed žensk skupini ničla. Leta ženska ne more biti mati otroku s krvno skupino AB, ker takega otroka ne more roditi. Tako je včasih tudi pri spornem materinstvu mogoče določiti pravo mater.

Včasih se zgodi, da žena, ki si od srca želi otroka, rodi vedno mrtvo dete. V tem slučaju je velike važnosti Rhesusov faktor. V mnogih takih slučajih so dognali zdravniki v porodnišnicah, da je imela telesno popolnoma zdrava mati negativni Rhesus, otrok pa pozitivnega. Ker Rhesusova faktorja nista odgovarjala je moral otrok v maternici polagoma umreti.

Razlaga te otrokove smrti še pred rojstvom je naslednja: Zakonski par pričakuje otroka. — Žena

je Rhesus negativna, mož pa Rhesus pozitiven. Podeduje otrok lastnost očeta, bo otrokova kri, ki je po očetu Rhesus pozitivna, izzvala v krvi matere z Rhesus-negativnim faktorjem protisnovi, ki vplivajo zopet neugodno na otrokov kri v tem smislu, da sképijo otroku rdeča krvna telesa. Ta učinek pa je za otroka večkrat velika zdravstvena okvara, ki se pojavlja včasih kot težka zlatica novorojenčkov, masikdaj je pa ta krvna okvara otroka, ki jo posreduje materina kri, tako močna, da umre otrok že par tednov pred porodom. To velja seveda samo za slučaj, da je mati Rhesus negativna, otrok pa Rhesus pozitiven, kar je seveda podedoval otrok od Rhesus pozitivnega očeta. Vsem tem neprimlikam pa ni izpostavljen otrok, če imata oba roditelja pozitivni Rhesusov faktor.

Poleg klasičnih skupin A, B, AB in ničla in merodajnih Rhesusovih faktorjev, je znanih danes v krvi še več podskupin. Te so na primer A-1, A-1-B, itd. in nadaljnjih delnih faktorjev, označenih s črkami G, H, M, N, Fe, Le, Lu, ki pa ne pridejo v poštev pri transfuziji krvi, pač pa pri določanju očetovstva, posebno v slučajih, če je pri istem otroku osumljenih očetovstva več moških.

Transfuzija krvi v dovoljeni količini od 350 — 500 kubičnih cm dnevno naenkrat, se vrši danes le redkokdaj naravnost od osebe do osebe, ampak redno le iz steklenice s konzervirano krvjo. V vseh bolnicah hranijo v hladilniku pri temperaturi + 4 C celo zalogo takih steklenic, ki so točno označene, kateri krvni skupini pripada v njih konzervirana kri. Ako zaloga poide, kličejo zopet zdrave osebe po radiu ali pisмено z označbo krvne skupine. Odvzeto kri dajo v steklenice s kemičnimi tvarinami, da se kri ne strdi. V Celovcu plačajo za enkratni odvzem krvi 95 šilingov, drugod pa celo do 200 šilingov. Te steklenice so podobne steklenicam v naših mlekarah; nosijo aluminijast okov s pripravo za obešanje steklenic na stojalo, ki se da poriniti k vsaki postelji; opremljene so sterilno cevjo iz gumija, v katero je vtaknjena igla za vboj v žilo dovodnico v komolčnem pregibu prejemnika krvi.

Dr. G.

Naš največji sovražnik

Prometne nesreče so iz dneva v dan številnejše in težje. Vzrok je v bolj razvitem prometu, večji hitrosti vozil, nepazljivosti vozačev in pešcev, toda tudi v — alkoholu. Da bi dokazala delež, ki ga ima pri prometnih nesrečah alkohol, je čikaška policija v enem tednu ustavila 1750 vozačev in jim pregledala kri.

Pri eni petini je bila količina alkohola v krvi povečana do 1 tisočinke pri 270 osebah, ki so bile kot žrtve prometnih nesreč sprejete v bolnico, pa do 1,4 tisoč. Če upoštevamo, da ima tešče in trezen človek v krvi le 0,03 tisoč alkohola, je količina naravnost ogromna. Alkohol preide iz tankega črevesa v kri že v petih minutah ter gre zatem v jetra, posebno pa v možgane, katerih celice so zlasti občutljive.

V preveliki meri zaužiti alkohol je strup, ki vpliva na protoplazmo celic in jih uničuje, veča dotok krvi in zvišuje njen pritisk, zmanjšuje vid in slabi vonj, povzroča hitro utrujanje živcev in mišic ter slabi reflekske.

Pri 0,1 tisoč alkohola v krvi je človek še pri razumu. Pri 0,2 tisoč. ne kaže številihih znakov pijanosti. Pri 0,3 tisoč. postane najbolj prijateljski ušeh, rad posoja denar in plačuje za pijačo. Pri 0,4 mu ni več mar njegova zunanost in tudi vseeno mu je, koliko je ura. Pri 0,5 tisoč. energično protestira, če kdo reče, da ga ima pod kapo, in si domišlja, da je pametnejši od drugih. Pri 0,7 tisoč. se še prav okorno in s težavo giblje in si komaj upa prižgati cigareto. Pri 1 tisoč. s težavo sedi na svojem mestu in, če je v avtomobilu, je trdno prepričan, da vsi drugi vozijo napak. Pri 2 tisoč. si sam že ne more obleči suknje in ne ve več, kje je prebil zadnje ure. Pri 3 tisoč. zaspi in ko se po dolgem spanju prebudi, je nekaj dni bolan. Pri 4 tisoč. je v pravem pomenu besede že na smrt pijan in mnogi se res niso več prebudili.

V Ameriki je mnogo organizacij, ki se bojujejo proti alkoholizmu, in zadnje čase so se taka društva močno razširila tudi po Evropi, zlasti po Franciji in Nizozemski. V Ameriki je tudi posebno društvo, sestojajo iz samih bivših pijancev, ki spreobračajo svoje bivše sotrpine.

Za mladino in prosveto

Zaradi kajenja NA SMRT OBSOJEN

Do odkritja Amerike (l. 1492) Evropejci niso poznali tobaka, ki je takrat igral veliko vlogo pri verskih, posebej pa pri pogrebnih svečanostih tamkajšnjih domorodcev, ki so tobak smatrali za sveto rastlino. Tobak in pipa na skupnih sestankih sta pomenila simbol miru.

V začetku so razen v Ameriki, tobak kadili samo diplomatski predstavniki in člani dvorske lože. Posebno pozornost je gojiti tobaka posvečal francoski poslanik na Portugalskem Z. Nikot, po katerem je tudi nikotin dobil svoje ime. V širše sloje naroda je prodiral tobak šele po tridesetletni vojni, ko so ga vojaki raznih dežel prenesli v svoje kraje.

Navada kajenja tobaka se je hitro razširila po vsem svetu. V Holandiji so bili ustanovljeni posebni lokali za kajenje. Angleška kraljica Elizabeta je najela učitelje, ki so učili ljudi kajenja. Pruski kralj Friderik I., ki je bil strasten kadilec, je osnoval društvo imenovano „Rauchkolegium“, kjer so kadili vsak dan. Sam Friderik je zmogel pokaditi 30, a poljski kralj Stanislaw 32 pip, drugo za drugo.

Vendar so v nekih deželah začeli kajenje zabranjevati. Prvi človek v Evropi, ki je kadil, je bil Španec Rodrigo de Herez. Ko je začel kaditi, je njegova žena kričala, da ji z dimom kvari zavese in sobno opremo. Ker ni imela možnosti, da ga odvadi, ga je prijavila inkviziciji, ki ga je obsodila na dosmrtno ječo. Po šestnajstih letih zapora je bil izpuščen na svobodo. Nedavno je bila v njegovi rojstni vasi odkrita spominska plošča na hiši njegovih potomcev. Na plošči je napisano: „Tukaj se je rodil mučenik kajenja Don Rodrigo de Herez. Ta spomenik mu postavljajo hvaležni kadilci Španije.“

V Rusiji je bilo 1633. leta prepovedano kajenje in prodajanje tobaka. Kdor se je pregrešil, je bil kaznovan z odrezanjem nosa ali s pregnanstvom v Sibirijo. V Turčiji v času sultana Murata IV. (1623–1640) so bile kazni pri kajenju še strožje. Vojake zasačene pri kajenju so obešali ali linčali, ali pa jim odsekali roke in noge in jih take puščali na poti. V Švici je bilo posebno sodišče proti kadilcem „Tabakgericht“. To sodišče je kadilce kaznovalo ravno tako strogo kot zakonodavci.

V Srednji Evropi je tobak prodril zelo hitro. V Prokuplju so tuji 1611. leta videli mnogo kadilcev, pa tudi v mnogih srbskih prodajalnah so prodajali tobak in čibuke. V Zagrebu so že leta 1688 na veliko trgovali s tobakom. V neki gimnaziji so kazali rastlino tobaka, kot „kraljico rastlin“.

V nekem statističnem poročilu, izdanem po anketi, ki se je izvršila v švedskih šolah, kadil 18 odstotkov fantov že v desetem letu, v naslednjih dveh letih pa se zviša število kadilcev na 36 odstotkov in doseže pri osemnajstem letu pa jih kadil že več kakor lja po kajenju pojavi nekoliko pozneje. V 10. letu kadil 2%, v trinajstem letu 17%, v osemnajstem letu pa jih kadil že več kakor pri fantih. Pri nas še ni prišlo tako daleč, toda že se bližamo temu številu.

Resnica je, da kajenje tobaka ni tako množično, kot uživanje alkohola. Vendar nikotin slej ko prej, odkrije svoje razorno delo na organizem, zlasti na živčnem sistemu in srcu. A ne samo to. Trde, da kajenje povzroča tudi najstarejšo bolezen — raka. Nemški učenjak in zdravnik dr. Heller govori o nevarnosti, ki preti od kajenja. „Nikotin je največji sovražnik človekovega zdravja“ pravi on. Ni skoro niti enega organa na našem telesu, ki ne trpi zaradi kajenja. Dr. Kiler Hamon, direktor statistične družbe ameriškega združenja za pobijanje raka je organiziral z dr. Danijelom Harmonom največjo medicinsko anketo v zgodovini. V tej anketi je sodelovalo skoro 200 tisoč ljudi med 50. in 70. letom starosti, ki so življenja, obolenja in smrt opazovali v teku dveh let. Izpraševanje je vršilo 22.000 prostovoljcev iz devetih ameriških držav. Pri tej priliki so dognali, da cigareta skrajšuje življenje kadilca povprečno za 6 let. Ta anketa v zvezi z ugotovitvijo, da kajenje povzroča raka na pljučih, je povzročila, da je v teku naslednjih 18 mesecev najmanj poldrug milijon prebivalstva ZDA opustilo kajenje. Vsi angleški učenjaki in zdravniki, ki se bavijo s proučevanjem vpliva tobaka

na raka pljuč, so postali nekadičci. Če bi izračunali, kako nevarno je kajenje človeškemu zdravju in življenju, ko bi ocenili požare, ki jih odpadki cigaret zanetijo, vrednost zemlje zasejane s tobakom, čas ki so ga uporabili pridelovalci tega strupa in zamudo delovnega časa, ki ga uslužbenci zgube s kajenjem po pisarnah, tudi denar, ki se izda za kajenje tobaka, bi se vsakdo moral začuditi, koliko stane državo ta sumljiv užitek.

Resnica je, da država s prodajo tobaka ustvarja določene dohodke. Toda mnogo večja je škoda in izdatki, ki jih povzroča tobak.

Če smo se že prepričali, da nikotin škoduje zdravemu človeku, bodimo toliko bolj uverjeni, da tudi v nobenem primeru ne koristi obolelemu človekovemu organizmu.

Naše prireditve

Katoliško prosvetno društvo v Šmihelu vabi prav prirčno vse prijatelje in ljubitelje slovenske besede in lepih iger na igro v treh dejanjih

VEČNA MLADOST IN VEČNA LEPOTA (za slovenski oder priredil Fr. Rihar)

v Farni dvorani v Globasnici v nedeljo, dne 16. marca ob 3. uri popoldne.

Pridite v obilnem številu, videli boste nekaj lepega! Igra vas popelje v prve čase krščanstva v Rimu!

Katoliško prosvetno društvo Šmihel vabi že danes prav prirčno na igro v petih dejanjih

„NAŠA KRI“ (Fr. Finžgar)

ki jo bo uprizorilo v nedeljo 23. marca v Šercerjevi dvorani ob 3. uri popoldne.

Držite ta dan prost za našo prireditev! Na veselo svidenje vabi odbor.

VABILO

Katoliško prosvetno društvo v Globasnici bo gostovalo v nedeljo, dne 16. marca 1958 ob pol 12. uri popoldne v Farni dvorani v Železni Kapli z lepo zgodovinsko igro

„ROZA SVETA“.

VABILO

Farna mladina v Žvabeku vabi vse bližnje in daljnjše prijatelje izobrazbe na svojo poučno prireditev dne 16. marca 1958 v Farnem domu ob 3. uri popoldne. — Igra, ki bomo zaloigro „VERIGA“ s petjem.

Odbor

Opoldne

Ura bje dvanajst že; opoldne je! Počijte zdaj, počijte zdaj le malo!

Delati se koj mudi; h kosilu vsi! Pojejte zdaj, pojejte zdaj le malo!

Kmetič dela vedno le od dne do dne. Tako živi, vesolja ni premalo!

V. Polanšek

UGANKA

K nam hodi deklita vesela, ko bliža se, povsod zvoni, ves dan pohaja, nič ne dela, od bratcev in sestrice živi. Še drugim brani, da na polju ne delajo in ne doma, pa vendar je po božji volji in človek sam jo rad ima.

(Olgar)

Za dobro voljo

Študent: „Oče, znanost je sedaj dognala, da človek izhaja iz opice.“ Oče: „Ti že, jaz pa ne.“

Ribniška

Ribničar pripoveduje: „Večkrat sem stavljal v loterijo, pa nič zadel. Jezen grem pred tisto kolibo, kjer obešajo „numare“, zgrabim gorjačo in precej zadenem vseh pet.“ — „Pa ste potem kaj dobili?“ O, dobil bi bil, dobil, pa nisem čakal!“

Zakonska sreča

Martin Kladivar in Marjeta, rojena Parkelj, sta bila v začetku svojega zakonskega življenja čisto srečna in drug z drugim zadovoljna. A kaj, ko je vsa sreča na tem svetu minljiva! Počasi sta se eden drugega naveličala, jela se ogibati, pregovarjati in kolikor lažji je bil Marjetin jezik, toliko težja je bila Martinova pest. Vendar pa bi skoro lahko trdili, da je bilo v možu manj hudobnosti, nego v jezikavi, gobčni ženi. V majhni vasi, kjer sta morala nositi tako težavni zakonski jarem, je izpodkopala Marjeta svojemu možu z opravljanjem in obrekovanjem ves ugled. Zlasti sosed, ki je imel že pred poroko tiho mržnjo do Martina, je bil temu zelo v konce zaradi neke hruške.

Nekega vročega dne je ležal Kladivar v senci za plotom svojega vrta. Pravkar je zadrimal, ko ga vzdrami potajen, a dovolj slišen glas njegove žene. Govorila je na drugi plati visoke seči s sosedom:

„Tilen, (tako je bilo sosedu ime), Tilen, povej mi, kako bi se moža iznebila. Meni ni več živeti z njim!“ „Marjeta“, odvrne sosed, ki je bil poln vsemogočih vraž in praznih ver, „povej mi, ali je tvoj mož rad kuhano vojenino?“

„Ves nor je nanjo.“

„Skuhaj mu je, kolikor moreš veliko!“

„Čemu?“

„Od prevelikega užitka vojenine človek oslepi. Kadar pa moža oslepiš, lahko z njim narediš, kar hočeš.“

Marjeti je zažarel obraz, Martinu pa so se raztegnila usta. Kuhano vojenino je imel res nad vse rad, na prazne vere pa nič ni dal. Bil mu je torej namenjen dober in nedolžen posladek. Potuhnil se je in čakal, kdaj odideta njegova dva prijatelja vsakebi, kar se je precej zgodilo. Martin je s tihim posmehom stopil v svojo hišo. Skoro ni verjel, kako je mogoče, da je njegova žena tako točna v svoji nalogi. Prijazno, stopi predenj iz kuhinje in mu reče: „Martin, če se prav spominjam, bo jutri tvoj rojstni dan. Dajva, spraviva se in skleniva, da se ne bodeva več prepirala.“

„Martin, veš, kaj ti bom skuhal? Vojenino!“

„Dobro, kakor nalašč! Saj veš, kako jo imam rad. Pa veliko je skuhat! Onole skledo!“ Martin je pokazal posodo na kuhinjski steni. — Bilo je domenjeno.

Drugi dan dopoldne je Marjeta postavila pred svojega moža tisto skledo kuhane vojenine. Oba sta sedela tako, da sta si gledala v obraz. Martin je začel hlastno mahati vojenino, Marjeta pa je nestrpno

Humoreska. —

Spisal:

Anton Medved

čakala nje učinka. Naposled vpraša, ko je Martin tako nekako polovico použil: „Ali še kaj vidiš?“

„Čedalje manj,“ odgovori Martin in pridno nadaljuje telesno delo krščanskega usmiljenja. Ko se je vojenina h koncu približevala, vpraša ga žena znova:

„Ali še zmerom vidiš?“

„Saj ti pravim, čedalje manj.“

Skleda se je končno izpraznila. Martin je svoje oči zatisnil in globoko vzdihnil: „Marjeta, zdaj pa ne vidim nič več.“

Leta mu je odvrnila z glasom, v katerem je bilo razlito rahlo očitjanje, sočutje in tiho veselje: „Martin, zakaj si toliko jedel? Saj sem te zmerom med jedjo opominjala, da jej zmerno zaradi oči, veš!“

„Prepozno!“ zaječi Martin. „Nič več ne bom gledal zlatožarnega sonca, hu...!“

Marjeta ga tolaži: „Ljubi mož! Pojdiva pod milo nebo! Morda ti bo rezen zrak koristil. Pojdi!“ Poda mu roko in ga varno vede čez prag na plano. Med potjo pa Martin zmerom po malem in skrivaj poškiluje pred se ali na stran.

Tako prispeta do globokega tolmuna. Marjeta se tedaj ustavi in reče: „Martin, malo me počakaj, da skočim k peku po nekaj kruha zate. Gotovo si namreč po vojenini žejen. Samo mirno stoj, da kam ne padeš.“

Martinu se hipoma zablise v glavi, kaj namerava žena. Čuti se preslabo, da bi ga vrgla v tolmun kar pri bregu, zato se hoče nekaj korakov od daleč vanj zaleteti in ga spraviti v mokri grob.

„Le pojdi, pa hitro pridi!“ reče mož.

Skoro se je pokazalo, da se on res ni motil, pač pa se je zmotila ona. Tisti trenutek namreč, ko se je z naprej prostirama rokama vihraje približevala možu, se je ta hitro umaknil in žena je sploskoma padla v tolmun. Začela je kričati nemilo, pretrgoma, dihetaje:

„Reši me, Martin, reši me!“

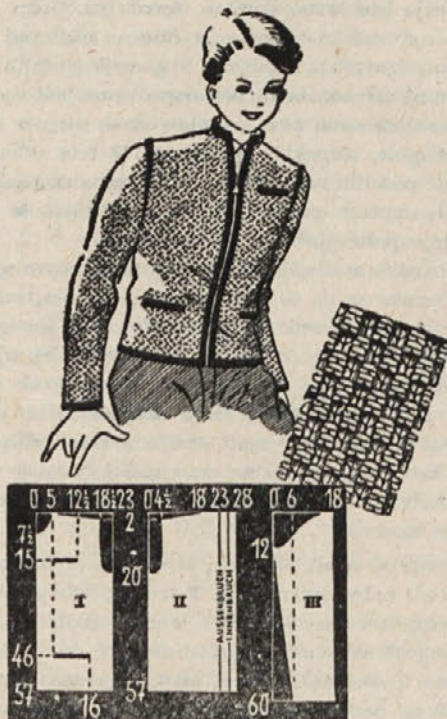
Martin pa je mirno odgovoril: „Te ne vidim, Marjeta, te ne vidim.“

Še o pravem času priteče bližnji pek s pomočnikom in jo rešita iz valov.

Martin in Marjeta se vrmeta domov, oba ozdravljena telesne in duševne slepote.

Baje sta bila potem prav srečna.

NAŠ MODNI PREDLOG

Praktična, siva jopica — kot jo vam kaže gornja slika — je za mlade fante res nekaj lepega in pripravnega.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Stanko Janežič:

SONCE SIJE NAD PARIZOM

(IZ ZBORNIKA SVOBODNE SLOVENIJE)
(Konec) Vsebina prejšnjih števil:

Dana, mlado slovensko dekle, je prišla iz Ljubljane v Francijo. Najprej se je zglasila pri teti, ki je živela v nekem podeželskem mestu kot soproga malega francoskega uradnika. V tej družini s kopico otrok, a majhno plačo, so zelo skromno živeli. Ker se Dana v Ljubljano ni marala vrniti, tam je namreč njena mati garala kot tovarniška delavka, do čim se je mož zapil, je odšla naprej v Pariz, kjer se je obrnila na tam živečega slikarja Likarja, čigar naslov je dala Dani mati že v Ljubljani. Po Likarjevem posredovanju dobi Dana najprej službo pri krčmarici Mari. Toda Mara je bila nalopridna ženska in zato je Dana neke noči pobegnila, da se ubrani vsiljivih moških. Preostali del noči je prebila v cerkvi Notre Dame, zjutraj pa je šla na sprehod v bližnji park, Luksenburške vrtove. Tam jo sreča študent medicine Milan Krajnik, ki ga je bila že prej spoznala v Marini krčmi, kamor je nekajkrat prišel s prijatelji in jim v veselje igral na gosli. Ob neki taki priliki je celo Dana zapela domačo pesem, pri čem so vsi spoznali njen lepi glas. Dana pove Milanu, da je odšla od Mame in zakaj. Milan se ji ponudi, da ji pomaga, toda Dana odkloni. Naslednji dan ji Likar poskrbi novo službo, topot pri nekem trgovcu. Pa tudi tu ni imela dolgo miru. Gospodar jo je začel zalezovati in tako je nekega jutra pobrala svoje stvari in odšla brez slovesa.

Vstopili so: Milan, Dana, Milanov brat Jože in njegovo dekle Mimika. Sonce je ravnokar zahajalo. Zadnji žarki so se drhte poslavljali od lepo urejenih gred, temnih gričev, razprtih rož, nove svetlozeleno prepleškane ograje in sijoče vile sredi vrta. „Pa recite, če ni lepo pri nas, je zapela Dana. „Medve z Mimiko pač znava.“ Mimika je zaprla vrata ograje, stali so drug ob drugem med cvetjem v prvo polletje dozorevajoče pomladi. V mladih očeh, po obrazih in lasih so se lovili zlato se lesketajoči žarki. „Še lepše bo,“ je zaupljivo povedal Milan in ljubeče ožari Danilo. „Brez ograda in rož ni doma,“ je skromno povedala Mimika. Spomnila se je svojih otroških in prvih dekleških dni doma v Prekmurju. Vsi so bili poviti v kipeče zelene in pisane cvetje vrta, naokenskih rož. Jože je bil zmeraj redkih besed. Stopil je za korak bliže k Mimiki in opazoval svoj bodoči dom s tihim dopadenjem. Vendar tudi zdaj ni mogel do kraja zatreti svojega skritega otočja. Na Tolminskem stoji široka hiša, zemlja okrog nje, sadovnjak, njive,

travniki, gozdovi. Tam se peha njegov oče — star in zdelan. Čaka na sina in upa. Jože se je bil proti komunistom, potem je pobegnil, ves mlad in silovit ne bi rad legel v grob. S francosko tujsko legijo je rinil na Daljni vzhod Azije, prepotoval je Afriko. Zdaj pijejo silo njegovih mišic železarne. Nekoč je dvignil štiri sto kilogramov na svojo široka pleča. Kar tako, v stavi. Ali jih še? Za koga? Da, z Mimiko, tem tihim, dobrim dekletom, ki se kot nebogjena služkinja peha med pariškimi družinami, sta kupila to pest zemlje na obrobju mesta, postavila nanjo droben dom. Leta sta garala. No, bil je tudi Milan tu, treba je bilo skrbeti zanj. Zdaj že pomaga graditi, z njim Dana.

„Počasi, da počasi.“ Na glas so mu ušle misli. Zavedel se je in zmedel.

Vsi trije so se ozrli vanj in mu brali v dušo.

„Vstopimo vendar, saj smo se nahodili, dolg je bil sprehod,“ je povabila Mimika in odklenila večne duri. „Lačni smo tudi že zadosti.“

Dva šopa belih in rdečih nagljev sta jih pozdravila v prednji sobi. V hipu je bila miza obložena z jedili.

Tedaj je nekdo potrkal.

„Napreji!“ „O, gospod Simon, pozdravljeni. Toliko da niste zamudili.“ Dana je umetniku prva podala roko.

„To bo pa cela gostija, se mi zdi,“ je veselo hvalil Likar in odložil svoj širokokrajni klobuk.

„Gostija, gostija,“ se je smejal Milan. „In vi boste za starešino. Dvema paroma obenem.“

„Presneto, kaka čast.“

Sedli so, jedli in pili.

Milan je segel po gosli. Iz strun je izvajal same vesele melodije. Vsi so peli.

Milan je odložil godalo, zacingljal po kozarcu.

„Spodobiti se, da tudi kako govoranco slišimo nocoj. Težko je sicer občutje spraviti v besede, laže v melodijo. Vendar me srce sili h govorjenju. Ne vem če sem bil v življenju kdaj srečen kakor ta trenutek. Jože, brat moj, ti veš, trda je bila najina pot. In vendar — vzdržala sva. Če ne bi bilo tvojih težkih in dobrih očetovskih rok, kaj bi bilo z menoj? Hvala ti, Jože, za vse. Da sem že leto dni zdravnik, je tvoja zasluga. Hudo mi je bilo mnogokdaj, ko sem vaju gledal,

tebe in Mimiko. Lahko bi vajin dom stal že pred leti. Že kdaj bi se lahko poročila. Odmetava ta sta denar zame in čakala. Tega vama ne bom mogel povrniti, četudi bom poskušal.“

Med tem sem tudi jaz našel svojo Mimiko. Sam Bog mi jo je poslal na pot. Dana, deklica moja, luč in radost mojega življenja. Slavna pevka si sedaj, tako je prav. Kje pa je zapisano, da bi Slovenke samo za deklet mora biti po tujih mestih. A strma in skalovita je bila pot do vrha. Sama veš. Mesece in mesece sva oba hrepeneče čakala dne, ko bova z dušo in telesom eno. In tudi hrepenenje daje moč. Zdaj je dan pred nama. Čez mesec napravimo vsi štirje svatbo, tiho a veselo, tako nekako kot nocoj, ko proslavljamo naš novi dom. Bog ga živi in vse nas!“

Med stenami je zadonela napitnica. Dana ni vstala. Govorila je sede. Bolj domače in priščno je bilo.

„Ali se še spominjaš, Milan, najinega prvega srečanja pri Mari? Moj prvi pevski nastop je bil tam. Ne morem pozabiti najinega razgovora v luksemburškem parku. Kaj bi bilo z mano, če ne bi srečala tebe? Moji prvi pariški tedni so bili grozni. Hodila sem ob robu brezna, vsa brezskrbna, otročja pač. Sama ne bi obstala. Pot v opero si mi ti odprl. Če me hvalijo po časopisih, to ni prav. Morali bi slaviti tebe.“

Le eno si želim in upam, da dočakam te dneve pred poroko: da pride mama k meni iz Ljubljane. Odkar ji je povozilo moža, se res ne more več ustavljati. Sram me je, da je še do nedavna zahajala v tovarno.

Nekomu bi se že morala zahvaliti, ah, ne samo zahvaliti. Ne vem kako bi vam povrnila, gospod Simon. Prvi ste me prijazno sprejeli v Parizu, pokazali ste mi pot v Notre Dame, v to moje zatočišče, kjer se poraja upanje, kjer se razblinja navideznost, plehkoba, kamor čez žarna okna v mrak sije resnica in se v solzah razčiščuje ljubezen. Iskali ste mi službe, koliko poti ste napravili zaradi mene. Ves čas ste mi stali ob strani, gospod Simon, bili ste tako dobri.“

Dana je utihnila za trenutek. Nenadoma je Simon Likar, ki je sedel sklonjen, dvignil glavo in spregovoril z mehkim glasom, da so se vsi zdrznili.

„Jaz — dober? Ne, ne govori tako, Dana. Dana, jaz, ah, ne morem več zakrivati, povem, pred vsemi povem. Dana, moja Dana, jaz nisem dober, jaz sem tvoj — oče. Odpusti —“

Zahlipal je, solze so mu vzele glas.

Dana je vstala, se mu vrgla v objem.

„Očka, moj očka... Ko da sem slutila...“

Vsi so ihteli.

„Očka, saj boš prišel k nam stanovat. Ne smeš več biti sam v tisti luknji. In mama bo prišla in vse bo dobro.“

„Pusti, Dana. Nisem vreden in navadil sem se že. Ah, tudi umetnik je človek, majhen neznanec. Ko sem bil mlad, sem bil visok, menil sem, da mi je vse dovoljeno. In življenje je šlo mimo mene. Dana, prosila boš pri svoji mami zame, naj odpusti. Nič drugega si ne želim.“

„K nam boš prišel, očka, nič ne govori. Mati ti je že davno odpustila, gotovo!“

Simon se je skoro nasmehnil.

„Vesel bom, če vas bom obiskal tu pa tam. Tudi otroke bom kdaj pa kdaj znal pestovati.“

Zopet so bili vsi nasmejani. Mimika je na novo obložila mizo.

Tedaj se je oglasil Jože. Počasi, premišljeno in na glas. Ko da se je ves večer pripravljal.

„Bom pa še jaz eno rekel, ko smo že vsi skupaj. Deset let se peham po svetu. Dosti je. Jaz nisem rojen za to. Podnevi in ponoči me kliče — zemlja. Resnica. Mislim sem, da bo prešlo. Ne. Jaz sem kmet. Ti, Milan, si bi študent in si zdravnik, Dana je pevka in igra ka v operi, kaj jaz vem, vi, Simon ste podobar, jaz pa Mimika tudi, mislim, midva sva zemljaka. Tako pravim: ti Milan, si se došola! To hišo sva skupaj dozidala. Od kupil boš še mojo polovico čez leto, dve, midva z Mimiko si bova skušala še kaj prigraniti in se bova vrnila. Naj bo doma kakor bo. Če ne bodo pustili žeti, bom pa samo oral, branal in sejal. Če še tega ne pušče, bom pač v svoji zemlji legel v grob. Kaj praviš, Mimika, nato?“

„Saj veš, Jože: kamor pojdeš, pojdem s teboj. Nikjer pa ni dom topel in lep kakor na Slovenskem.“

V tišini so zaslišali, kako je za vrhom neke v grmovju zapele ptič. Skozi okno so sijale zvezde, tiho, spokojno in zaupljivo.

Vasovanje

*Tvoje so ure moje samote
ko v meni pretaka želja se nemir
in hrepenenje polno dobrote
mehkobo opaja mi mrzel večer.*

*Pisano cvetje in nageljni v lehi,
kot vrisek ljubeči vsak njihov je cvet,
polni opoja razkošni so smehi
ko s tvojih se oken razliva v svet.*

*Vse to je bilo... Zdaj mladost se
poslavlja,
na najini poti je sonce zašlo...
le misel utrujena upe obnavlja
in pomlad povrne spet jasno nebo.*

V. Polanšek.

JULES VERNE: 17

Potovanje na Luna

Torej bi priletela v enajstih dneh na luno, v dvanajstih letih na sonce in v tri sto šestdesetih letih bi dosegla Neptuna na meji sončnega sistema. Evo, česa bi bila zmogla na ta skromna krogla, delo naših rok! Kaj bo šele potem, ko bomo to hitrost toliko povečali in izstrelili kroglo s hitrostjo 11 kilometrov na sekundo! Oh! Ti imenitna, sijajna kroga: kar mislim si, da te bodo sprejeli tam gori z vsemi častmi, ki jih je vredna poslanka zemlje.

To bobnečo govoranco so pozdravili burni živio klci in J. T. Maston je sredi čestitk svojih tovarišev ves ginjen spet sedel.

— Zdaj pa, je dejal Barbicane, ko smo poeziji v tako široki meri zadostili, se lotimo takoj jedra vprašanja.

— Pripravljeni smo, so odgovorili odbor-niki in pospravili vsak kakih šest sendvičev.

— Vsi veste, zakaj gre, je povzel predsednik. Izstrelku je treba dati začetno hitrost 11.000 metrov na sekundo. Upravičen sem misliti, da se nam bo to posrečilo. Najprvo pa si oglejmo do zdaj dosežene hitrosti; general Morgan nas bo o tem lahko poučil.

— Toliko laže, je odgovoril general, ker sem bil med vojno član poskusne komisije. Povem vam torej, da so Dahlgreenovi topovi, ki so nesli 4500 metrov daleč, izbruhnili izstrelke z začetno hitrostjo 450 metrov na sekundo.

— Dobro. Kaj pa Columbiad Rodman? je vprašal predsednik.

— Top Columbiad Rodman, ki smo ga

preskušali na utrdbi Hamilton pri New Yorku, je izstrelil pol tone težko kroglo 6 milj daleč z začetno hitrostjo 720 metrov na sekundo in to je uspeh, ki ga Armstrong in Palissier v Angliji nista nikdar dosegla.

— Oh! Angleži! je zagodrnjal J. T. Maston in zamahnil s svojo grozansko kljukico proti vzhodu.

— Torej, je nadaljeval Barbicane, znaša največja doslej dosežena hitrost 720 metrov?

— Da, je odgovoril Morgan.

— Vendar bi pripomnil, je posegel vmes J. T. Maston, če se moj možnar ne bi bil razletel...

— Že, že, ampak razletel se je, ga je dobrohotno zavril Barbicane. Vzemimo torej izhodiščno točko teh 720 metrov. Treba jo bo podvajsetoriti. Odložimo razpravljanje o sredstvih, s katerimi bomo to hitrost dosegli, na prihodnjo sejo; danes pa vas prosim, dragi tovariši, da pazljivo preučimo dimenzije, ki jih bo krogla morala imeti. Lahko si mislite, da ne more biti govora o izstrelkih, ki bi tehtali kvečjemu pol tonel

— Zakaj ne? je vprašal major.

— Zato, je živahno odvrnil J. T. Maston, ker mora biti krogla tako velika, da bo vzbudila pozornost prebivalcev na luni, seveda, če jih je sploh kaj.

— Da, je odgovoril Barbicane, pa še iz nekega drugega važnejšega vzroka.

— Kaj hočete reči, Barbicane? je vprašal major.

— To, da ni dovolj, če izstrelimo kroglo in se potem zanjo nič več ne zmenimo. Moramo jo opazovati med letom vse do tedaj, ko bi dosegla cilj.

— E? sta se začudila general in major.

— Seveda, je samozvestno nadaljeval

Barbicane, ali pa ne bo imel naš poskus nobenega uspeha.

— Potem pa, je odvrnil major, nameravate dati izstrelku ogromne dimenzije?

— Ne. Prosim, poslušajte me. Znano vam je, da so optični instrumenti že zelo izpopolnjeni, z nekaterimi teleskopi so dobili že 6000-kratne povečave in približali luno na 64 kilometrov. S te razdalje so dobro vidni vsi predmeti, ki merijo v širino 60 čevljev. Močnejši teleskopov niso gradili zato, ker je jakost teleskopov mogoče povečati le na račun jasnosti slike; in luna, ki je samo svetlobne žarke odbijajoče zrcalo, ne daje zadostne svetlobe, da bi smeli delati povečave preko te meje.

— No, in kaj mislite napraviti? je vprašal general. Ali mislite dati izstrelku premer 20 metrov?

— Ne!

— Pa ne da bi nameravali luno bolj osvetliti?

— Tako jel

— Ta je pa prehuda! je vzkliknil J. T. Maston.

— Da, kar preveč preprosta je, je odgovoril Barbicane. Če se mi posreči zmanjšati gostoto atmosfere, skozi katero gre lunina svetloba, ali ne bo potem ta svetloba močnejša?

— Kakopak!

— No, vidite! Da to dosežem, je zadosti, če postavim teleskop na kako visoko goro. In to bomo tudi storili.

— Vdam se, vdam se, je odgovoril major. Vi znate pa res vse poenostaviti... in kakšno povečavo upate pri tem dobiti?

— 40.000 kratno, in ta bo približala luno na 9 kilometrov; predmeti na njej bodo vidni že, če bodo široki 3 metre.

— Izvrstno! je vzkliknil J. T. Maston, torej bo znašal premer izstrelka 3 metre.

— Tako je.

— Dovolite mi pa, da vas opozorim, je povzel major Elphiston, da bo še vedno tako težak, da...

— Oh, major, je odgovoril Barbicane, preden bomo pretehtali njegovo težo, naj vam povem, da so naši očetje na tem področju že dosegli čudovite uspehe. Nikakor ne mislim trditi, da balistika ni napredovala; vendar je dobro, če vemo, da so naši pradedje že v začetku srednjega veka dosegali presenetljive uspehe; upal bi si dodati, da še bolj presenetljive, kakor mi.

— Ta je pa dobra! je odvrnil Morgan.

— Dokažite svojo trditev, je nestrpno vzkliknil J. T. Maston.

— Nič ni lažjega; je odgovoril Barbicane; navedem vam lahko dejstva. Ko je n. pr. leta 1543 Mohamed II. oblegal Carigrad, so Turki streljali s kamnitimi krogli, ki so tehtale 9007 kilogramov in morale biti presneto zajetne.

— Oh, oh! je vzkliknil major, to je pa precej visoka številka!

— V dobi vitezov je na Maliti top na utrdbi St. Elma streljal 1300 kilogramov težke krogle.

— Ni mogoče!

— In končno poroča neki francoski zgodovinar, da je za Ludvika XI. neki možnar izstrelil bombo, ki je tehtala sicer samo 500 funtov; toda ta bomba, ki so jo izstrelili iz Bastilje — kraja kamor so norci zapirali pametne ljudi — je padla prav v Charenton, to je v kraj, kamor pametni ljudje zapirajo norce.

— Sijajno! je dejal J. T. Maston.

(Obrni! Se nadaljuje na 8. strani)

Potovanje na luno

(Nadaljevanje s 7. strani)

— In kaj smo od tedaj pa do danes sploh videli novega? Armstrongovi Columbiad topovi pa poltonske! Zdi se torej, da se je dosežaj topov povečal, teža krogel pa zmanjšala. Če usmerimo svoje napore na to plat, se nam mora pri današnjem napredku znatnosti posrečiti, da bomo podesetorili teže kroge, s katerimi so streljali topničarji Mohameda II. in malteški vitezi.

— Seveda, je odgovoril major, toda kakšno kovino pa nameravate uporabiti za izstrelke?

— Lito železo, stvar je čisto preprosta, je dejal general Morgan.

— Ojej! Lito železo! Je vzklilnik! J. T. Maston z globokim zaničevanjem, za kroglo, ki je namenjena na luno, je to preveč prostaško.

— Ne pretiravajmo, spoštovani prijatelj, je odgovoril Morgan, lito železo bo zadostovalo.

— No, je povzel major Elphiston in ker je teža sorazmerna z obsegom izstrelka, bo

krogla premera 3 metre še vedno strašno težka!

— Da, če bi bila polna; če bo votla pa ne, je rekel Barbicane.

— Votla! Kaj bo granata?

— V katero bomo lahko dali brzojavke, je odgovoril J. T. Maston in vzorce naših zemeljskih izdelkov!

— Da, granata, je odgovoril Barbicane, to je nujno; 300 centimetrov široka polna krogla bi tehtala nad 100 000 kilogramov in teža bi bila nedvomno prehuda; ker pa moramo izstrelku vseeno zagotoviti stabilnost, predlagam, naj tehta 2500 kilogramov.

— Kako debele stene bo pa krogla imela? je vprašal major.

— Če se držimo predpisane debeline, je povzel Morgan, zahteva premer 300 centimetrov najmanj 60 centimetrov debele stene.

— To bi bilo veliko preveč, je odgovoril Barbicane; ne pozabite, da nimamo opraviti s kroglo, ki naj bi prebijala plošče; dovolj je, če bodo stene toliko močne, da bodo vzdržale pritisk smodnikovega plina. Vprašanje je torej samo to, kakšno debelino bo morala imeti granata iz litega železa, da bo tehta samo 10.000 kilogramov? Naš

spretni načunarski, vrli tovariš Maston nam bo takoj povedal.

— Nič lažjega kakor to, je odgovoril ugodni tajnik odbora.

Pri teh besedah je zmetal na papir nekaj algebrskih formul; pod njegovim peresom se je pojavilo več pi-jev in x-ov na kvadrat. Podoba je bila, da je kar na pamet izvelkel tudi neki kubični koren, nato je dejal:

— Stene bodo komaj 6 centimetrov debele.

— Ali bo to dovolj? je zaskrbljeno vprašal major.

— Ne, je odgovoril predsednik Barbicane, čisto gotovo ne.

— In kaj naj potem napravimo? je povzel Elphiston v očitni zadregi.

— Uporabiti bomo namesto litega železa kako drugo kovino.

— Baker? je dejal Morgan.

— Ne, je tudi pretežak; predlagam nekaj boljšega.

— Kaj pa? je rekel major.

— Aluminij, je odgovoril Barbicane.

— Aluminij! so vzklili njegovi trije tovariši.

— Kajpada, dragi prijatelj. Saj veste, da se je leta 1854 nekemu slavnemu francoske-

mu kemiku Henryju Sainte-Claire Devillu posrečilo pridobivati aluminij v kompaktni masi. Ta dragocena kovina je bila ko srebro in nespremenljiva ko zlato, trpežna ko železo, pretopljiva ko baker in lahka ko steklo; za obdelavo je zelo pripraven in je v naravi silno razširjen, saj je temeljna sestavina večine skal; aluminij je trikrat lažji od železa in je bil ustvarjen menda nalašč zato, da bomo iz njega izdelali našo kroglo!

— Živel aluminij! je zaklical tajnik, ki je bil v trenutkih navdušenosti vedno zelo glasen.

— Toda, predsednik moj dragi, ali ni aluminij silno drag?

— Bil je drag, je odgovoril Barbicane; prve čase, ko so ga šele odkrili, je stal funt aluminija 260–280 dolarjev (okrog 1500 frankov), potem je padel na 27 dolarjev (150 frankov) in danes stane 9 dolarjev (48 do 75 frankov).

— Ampak 9 dolarjev za funt, je odvrnil major, ki se ni rad hitro vdal, je še vedno ogromna cena.

— Je že res, moj dragi major, toda ne nedostopna.

(Dalje prihodnjič)

„Vestnikova“ dvoličnost je sedaj razgaljena

(Nadaljevanje s 1. strani)

na politično prepričanje.” Tudi „svetovni nazor in gospodarski položaj“ bi naj ne ovirala skupnega nastopa. „Kakršna koli ožina bi lahko usodno vplivala na izid volitev, ker so skupni interesi preveč pomembni,” je godel.

Gre se namreč tudi za usodo člana 7 državne pogodbe. „Pri njegovem uresničenju, ki bo tudi stvar prihodnjih let, pa bodo imele prav občine in v nedeljo izvoljeni predstavniki zelo pomembno vlogo”, je poudarjal.

Pač pa so bila navodila za glasovanje že nekam skrivnostna, kajti pisal je: „Odvč je, da bi imensko naštevati liste teh volilnih strank in skupin, kajti v vsaki občini so itak znane.”

Katere so to bile smo zvedeli šele po volitvah. „Vestnik” je dal svojim ljudem — očitno tajno — navodilo, da „so zavestno in direktno podprli socialistične kandidate.” Nato pa nadaljuje:

glavnem tistih po napredku strmečih volilcev, ki se iz kakršnih koli krajevno pogojenih razlogov še ne vključujejo v socialistične vrste”.

Dočim so torej „Vestnikarji” sodelovali pri „zbiiranju” za samostojne liste slovenskih ljudi, so pa pri volitvah — za hrbtom — sami volili socialiste!

Koliko so s tem socialisti pridobili je vprašanje, ki ga naj „Vestnik” razčisti s socialisti. Pooblaščen glasilo te stranke „Die Neue Zeit” je vsekakor minulo sredo odločno poudarilo, da ne prizna nobene slovenske glaslo. In že pred časom je isti list opozoril vse, da kdor glasuje za socialistično stranko, s tem prizna ves njen program in nič drugega.

Prav posebno pa peče „Vestnik” ime krščansko, menda tako kot v znani prisposobi zlodeja žegnana voda. Tudi v krajih, kjer so bile krščanske liste, so zato „v veliki meri podprli socialistične kandidate”, pravijo sami.

Naredili smo malo statistiko te „velike mere” v občinah s krščanskimi listami. (Številke so povzete po „Vestniku” ter po uradni „Landeszeitung”). Primerjali samo rezultate skupnih list iz l. 1954 ter številke volitev dne 2. marca 1958.

	1954	1958
Globasnica	kršč. lista 252	kršč. lista 247
Šmarjeta v Rožu	kršč. lista 98	kršč. lista 69
Bistrica v Rožu	kršč. lista 70	kraj. lista 85
št. Jakob v Rožu	kršč. lista 454	kršč. lista 383
		5
		29
		15
		71

Po teh stvarnih računih je torej njihovih pri zadnjih volitvah sledilo „Vestnikovemu” tajnemu navodilu 120 ljudi na vsem Koroškem. Pa še med temi je gotovo bil marsikdo presenečen, ko je moral iz „Vestnika” zvedeti, da je imela po „Vestnikovih” namenih samostojna lista zgolj za cilj „zbiiranje volilcev, ki se iz kakršnih koli razlogov še ne vklju-

čujejo v socialistične vrste”.

Vsakdo ima pravico, da se vključi kamor hoče. Obsojanja pa je vredna sleherna dvoličnost. Zato je „Vestnikovo” početje zelo žalostno. Ima pa le eno dobro stran, namreč pokazalo se je, kdo so „Vestnikarji” in da jih je vseh skupaj le za drobno prgišče.

† Blaž Zechner

Nenadoma je umrl g. Blaž Zechner, pd. Zvegar v Zvabeku, kmet in cerkveni ključar. Pokojnik je brat mil. g. kanonika Aleša Zechnerja. Bil je kremenit krščanski mož in zaveden narodnjak. Težko prizadeti so prosti in sorodnikom naše sožalje!

KANCLER ADENAUER SE BOJI, da nepoklicani prisluškujejo njegovim razgovorom po telefonu. Zato je zahteval od bonnskega parlamenta 4000 mark (24.000 šil.) za napeljavo takih telefonov, ki jih ne

bo moč nepoklicanim prisluškovati s posebno pripravo. Tudi policija se včasih poslužuje takih aparatov in je lani zaradi tega na Angoškem izbruhnil velik škandal, ker je bil nek odvetnik obtožen na temelju tako pridobljenih podatkov. Sodišče je prisluškovanje zavrnilo kot dokazno sredstvo.

ATOMSKA PODMORNICA ameriške vojne mornarice „Skate” je v 8 dneh in 11 urah preplula pod vodno gladino Atlantski ocean. Je to nov rekord za podmornice na tej progi. „Skate” je že tretja ameriška atomska podmornica in je opremljena z najmodernejšim orožjem.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 17. 3.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Za ženo in družino. 18.40 Vsaka vas ima svoj glas: Hodiše. — TOREK, 18. 3.: 14.00 Poročila, objave. — Zdravniški vedež. — Gospodarska šola za vsakogar. (6.) — SREDA, 19. 3.: 14.00 Poročila. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 20. 3.: 14.00 Poročila, objave. — Božji grob, cerkveni ljudski običaji. — PETEK, 21. 3.: 14.00 Poročila, objave. — Otroci, poslušajte! — Samospevi. — SOBOTA, 22. 3.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Samo drevesca domače drevesnice MARKO POLCER na Vazah, P. St Veit i. Jauntal, vam bodo dobro uspevala. Na razpolago samo še jabolka in hruške.

Pred začetkom sezone obiščite našo

RAZSTAVO TUJSKIH SOB

neomejena trpežnost — moderni stil — nizke cene 7 eno posteljo od šil. 1750.— z dvema posteljama od šil. 2450.—

VÖLKER-MÖBEL

KLAGENFURT, Villacher Ring 47, Telefon 57-25

Vsak čas informacije po telefonu — Olajšave pri plačilu — popust pri večji količini — znižanje pri takojšnjem plačilu!

Naš arhitekt vam izdela načrte ter daje nasvete brezplačno.

MALI OGLASI

VSAKA BESEDA STANE 1.10 š (IN 10% DAVKA)

Poudarjene besede in take z več kot 15 črkami stanejo 2.20 šil. (in 10% davka). — Naročilo malih oglasov naslovite na upravo „Našega tednika”, kjer mora biti najkasneje do vsakega ponedeljka zvečer. Oglas morete naročiti tudi telefonsko (Celovec št. 43-58)

Posestniki sadovnjakov!

Vsa škropila dobite pri

Franz Napotnik

Trgovina z železnino in barvami, zaščitnimi sredstvi za rastlinstvo in veletrgovina z gradbenim materialom.

KLAGENFURT, Priesterhausgasse 24, Telefon 34-47

ZENITEV

Fant (36 let), obrtnik, premožen, ne pije in ne kadí, bi rad spoznal pošteno dekle v starosti od 21 do 28 let, ki ima gospodarstvo ali bi hotela vzeti gospodarstvo v najem. Slika zaželjena. Ponudbe pošljite na upravo lista pod šifro „Podjuna”.

POCENI OSTANKE stragula in linoleja. — ORASCH-ERBEN, Klagenfurt, 8. Mai-Strasse 5 und Prosenhof.

KAUFT SCHUHE BEI Grohar

Strokovna trgovina za dežna oblačila: Ballon, Popeline in Loden-plašči kakor Anorake. Prejemamo tudi popravila gumijastih oblačil.

Tarmann

Klagenfurt, Völkemarkter Strasse 16.

Kovčke, torbe, aktovke, nahrbtnike pri trdki

Mühlbacher

KLAGENFURT, Rainerhof

Feldstecher - daljnogled!

OPTIKER SEKERKA

KLAGENFURT, 10.-OKTOBER-STR.

Botrovska darila

Otroški predpasniki od 5.— šil. — Otroške dolge hlačke (Strumpfhoserl) od 18.50 šil. — Ostanke blaga po zelo ugodnih cenah

bei **SATTLER**

Klagenfurt, am Heuplatz.

Tieferschüttet gebe ich allen Verwandten und Bekannten die unfassbare Nachricht, daß mein innigstgeliebter, unvergeßlicher Gatte, unser herzensguter Vater bzw. Bruder, Onkel und Schwager, Herr

Kommerzialrat

Vinzenz Zwick

INHABER DER EISENHANDELSFIRMA VINZ. ZWICK, BUNDESGREMIALRAT, GREMIALVORSTEHER DER FACHGRUPPE DES EISENHANDELS, LANDESOBMANN UND VIZEPRÄSIDENT a. D. DES VERBANDES ÖSTERR. EISEN- UND EISENWARENHÄNDLER

am Sonntag, den 9. März, im 68. Lebensjahr, versehen mit den heiligen Sterbesakramenten, aus seinem schaffensfreudigen und arbeitsreichen Leben plötzlich aus unserer Mitte gerissen wurde.

Sein Tod traf uns unerwartet, und jeder, der ihn kannte, wird ermessen, welch schweren Verlust wir durch seinen Heimgang erlitten haben.

Wir betteten unseren lieben Toten Mittwoch, den 12. März, um 15 Uhr auf dem Friedhof Annabichl in die Familiengruft zur letzten Ruhe.

Die heilige Seelenmesse wurde am Donnerstag, den 13. März, um 8 Uhr in der Stadtpfarrkirche St. Lorenzen gelesen.

Klagenfurt, 13. März 1958.

In tiefster Trauer:

Anna Zwick
Gattin

Walter und Idi
Kinder

im Namen sämtlicher Verwandten.